

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

**Кафедра податкового менеджменту та фінансового моніторингу
імені Миколи Чумаченка**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
"ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ"**

галузь знань: 07 "Управління та адміністрування"
спеціальність: 071 "Облік і оподаткування"

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

**«ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ
ВАРТІСТЬ ТОВ «УАТ»»**

здобувача: **Абрамової Валерії Андріївни** _____

Науковий керівник: **к.е.н, доцент Клименко К. В.** _____

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: **д.е.н., професор Ловінська Л. Г.** _____

Київ – 2025

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 73 сторінок, 33 таблиці, 9 рисунків, список використаних джерел з 73 найменувань, 6 додатків.

«Облік розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість ТОВ «УАТ»»

Об'єктом дослідження є процес обліку ПДВ на підприємстві ТОВ «УАТ».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних, організаційних та практичних засад обліку розрахунків з ПДВ на підприємстві.

Мета роботи – дослідження теоретично-методичних засад та формулювання практичних рекомендацій щодо поліпшення існуючої організації обліку та контролю розрахунків з ПДВ в ТОВ «УАТ».

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- визначити економічну сутність податку на додану вартість;
- дослідити нормативно-правове регулювання ПДВ підприємства;
- проаналізувати методологічне забезпечення обліку розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість;
- розглянути організацію роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики щодо обліку ПДВ;
- провести критичний аналіз стану розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість ТОВ «УАТ»;
- запропонувати напрями удосконалення облікового забезпечення розрахунків з бюджетом та податком на додану вартість ТОВ «УАТ».

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Результати дослідження мають комплексний характер і можуть бути використані як теоретична основа для подальших наукових робіт, методичний інструментарій для бухгалтерів та аудиторів. Впровадження запропонованих підходів сприятиме підвищенню прозорості фінансової звітності, зменшенню податкових ризиків та ефективнішій взаємодії з державними органами.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи: 2025

Рік захисту роботи: 2025.

Ключові слова: фінансова звітність, податок на додану вартість, оподаткування, облікова політика, нарахування, бюджетні зобов'язання.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ І ЗВІТНОСТІ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ	7
1.1 Економічна сутність податку на додану вартість	7
1.2 Нормативно-правове регулювання ПДВ підприємства	15
1.3 Методологічне забезпечення обліку розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість	18
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ	27
2.1 Організація роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики щодо обліку ПДВ	27
2.2 Критичний аналіз стану розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість ТОВ «УАТ»	38
2.3 Напрями удосконалення облікового забезпечення розрахунків з бюджетом та податком на додану вартість ТОВ «УАТ»	47
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	73

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- ВРУ – Верховна Рада України
- ДПС – Державна податкова служба
- ЄРПН – єдиний реєстр податкових накладних
- КВЕД – класифікація видів економічної діяльності
- КМУ – Кабінет міністрів України
- МФУ – Міністерство фінансів України
- НДДКР – науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи
- ОЗ – основні засоби
- ПДВ – податок на додану вартість
- ПЗ – податкове зобов'язання
- ПК – податковий кредит
- ПКУ – Податковий Кодекс України
- ПН – податкова накладна
- СМКОР – система моніторингу критеріїв оцінки ризиків
- ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю
- УКТ ЗЕД – український класифікатор товарів зовнішньоекономічної діяльності
- ШС – штрафні санкції

ВСТУП

Актуальність теми. Податок на додану вартість є ключовим джерелом доходів до державного бюджету України, посідаючи провідне місце серед усіх видів податкових надходжень. Це пояснюється його специфікою, адже ПДВ включається до вартості реалізованих товарів, робіт чи послуг, і, зрештою, компенсується виробнику за рахунок кінцевого споживача. Водночас ПДВ вважається одним із найскладніших у контексті його обліку та адміністрування. Недосконалість механізмів адміністрування ПДВ спричиняє суттєві бюджетні втрати, що обмежує здатність держави повноцінно фінансувати пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку. Нестача фінансових ресурсів, у свою чергу, впливає на зниження рівня життя населення та загострює економічну нестабільність. У зв'язку з цим особливо актуальним постає завдання формування прозорої та ефективної системи обліку ПДВ, що передбачає своєчасне та достовірне відображення податкових зобов'язань і податкового кредиту в бухгалтерському обліку суб'єктів господарювання.

Дослідженням та вдосконаленням економічних і фінансових аспектів обліку розрахунків за податком на додану вартість займалися такі науковці: Афанас'єва І.І., Голованова Д. О., Роєва О. С., Бондаренко Т. Б., Косяк А. П., Зубенко А. В., Соболева В. М, Дубинська О. О., Костюченко О. О. та інші.

Отже, дослідження сутності податку на додану вартість, питань обліку і звітності за розрахунками з ПДВ представлено в наукових працях багатьох науковців. Однак тема не перестає бути актуальною через часті зміни податкового законодавства, які іноді бувають суперечливими та призводять до дискусій.

Мета роботи – дослідження теоретично-методичних засад та формулювання практичних рекомендацій щодо поліпшення існуючої організації обліку та контролю розрахунків з ПДВ в ТОВ «УАТ».

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- визначити економічну сутність податку на додану вартість;
- дослідити нормативно-правове регулювання ПДВ підприємства;

- проаналізувати методологічне забезпечення обліку розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість;
- розглянути організацію роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики щодо обліку ПДВ;
- провести критичний аналіз стану розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість ТОВ «УАТ»;
- запропонувати напрями удосконалення облікового забезпечення розрахунків з бюджетом та податком на додану вартість ТОВ «УАТ».

Об'єктом дослідження є процес обліку ПДВ на підприємстві ТОВ «УАТ».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних, організаційних та практичних засад обліку розрахунків з ПДВ на підприємстві.

Методи дослідження. В процесі написання роботи було використано комплекс загальнонаукових і спеціалізованих методів дослідження та контролю. Зокрема, застосовано метод аналізу для оцінки частки ПДВ у загальних податкових надходженнях підприємства, вивчення змін динамічних показників та проведення аналітичної перевірки фінансової звітності. Метод синтезу дозволив узагальнити отримані результати та встановити взаємозв'язки між окремими елементами податкової системи. Для візуалізації досліджуваних даних було використано графічний та табличний методи, що сприяли кращому сприйняттю інформації.

Також застосовувалися методи індукції і дедукції з метою формулювання й уточнення ключових економічних понять і категорій. Окрім цього, в роботі використано методичні прийоми документального контролю, зокрема перевірка на відповідність законодавчим нормам, арифметична точність, формальна та логічна правильність відображення господарських операцій у звітності.

Інформаційну базу дослідження склали різноманітні джерела інформації, що охоплюють як теоретичні, так і практичні аспекти тематики. Зокрема, використовувалися наукові праці провідних вітчизняних фахівців, присвячені питанням обліку, економічного аналізу та контролю процесів, пов'язаних з податком на додану вартість. Важливе значення мали нормативно-законодавчі документи, серед яких Податковий кодекс України, закони, постанови Кабінету

Міністрів України, а також національні й міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Особливу увагу приділено нормативно-правовим актам, що регулюють механізми адміністрування ПДВ, включаючи методичні рекомендації, офіційні листи та роз'яснення контролюючих органів. У роботі широко використовувалися офіційні дані Державної податкової служби України, які надали емпіричну основу для аналітичного узагальнення. При вивченні прикладного аспекту обліку та контролю взаємовідносин з бюджетом щодо ПДВ було залучено внутрішні аналітичні та облікові документи підприємства ТОВ «УАТ», які стали основою для ілюстрації реальних практик функціонування системи обліку ПДВ у господарській діяльності.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Результати дослідження мають комплексний характер і можуть бути використані як теоретична основа для подальших наукових робіт, методичний інструментарій для бухгалтерів та аудиторів. Впровадження запропонованих підходів сприятиме підвищенню прозорості фінансової звітності, зменшенню податкових ризиків та ефективнішій взаємодії з державними органами.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Перший розділ присвячений теоретичним засадам облікового забезпечення оподаткування і звітності з податку на додану вартість на підприємстві. У другому розділі здійснено аналіз практичного аспекту в контексті організації обліку розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість на підприємстві та надано рекомендації щодо його удосконалення

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ І ЗВІТНОСТІ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Економічна сутність податку на додану вартість

В умовах сучасного розвитку національної економіки податкова система виступає одним із головних інструментів впливу держави на соціально-економічні процеси. Одним із ключових джерел формування дохідної частини бюджету залишаються непрямі податки, які додаються до вартості продукції чи послуг і фактично оплачуються споживачем у момент переходу товару або послуги з обігу до кінцевого споживання. Серед таких податків особливе місце посідає податок на додану вартість (далі – ПДВ). Він включається у ціну реалізованої продукції (робіт, послуг) та формально сплачується покупцем, однак функцію нарахування і перерахування цього податку до бюджету виконує продавець, який виступає податковим агентом держави.

ПДВ справляється на всіх етапах виробництва та реалізації товарів (робіт, послуг), але фактично його сплачує кінцевий споживач. Така конструкція оподаткування забезпечує стабільні податкові надходження, прозорість обліку та зменшення можливостей для ухилення від оподаткування [35].

Економічна сутність ПДВ полягає в оподаткуванні не загальної суми реалізації, а лише приросту вартості, створеного на кожному етапі виробництва або постачання. Завдяки механізму податкового кредиту кожен суб'єкт господарювання має змогу зменшити свої зобов'язання перед бюджетом на суму податку, сплаченого при придбанні товарів та послуг, що в результаті дозволяє уникнути подвійного оподаткування.

ПДВ – непрямий податок, який нараховується та сплачується згідно норм розділу V Податкового Кодексу України (пп. 14.1.178 п. 14.1 ст. 14) [64].

Визначення податку на додану вартість різними науковцями наведено в табл.

1.1.

Таблиця 1.1– Визначення податку на додану вартість за різними джерелами

Джерело	Визначення
1	2
Бондар М. І. Ловінська Л. Г, Лисенко Н. М.	Загальнодержавний непрямий податок на споживну вартість, що справляється з юридичних і фізичних осіб та є основним джерелом наповнення Держбюджету України.
Сидоренко Р. В.	Один з найбільш прогресивних непрямих податків, який в умовах ринкової економіки є найефективнішим. Він є економічно нейтральним, оскільки стягується за однаковою ставкою практично зі всієї споживчої бази.
Семененко Т. М.	Непрямий податок, який є частиною новоствореної вартості товарів (робіт, послуг), що формується на кожному етапі виробництва, обігу і включається до ціни товарів і сплачується кінцевим споживачем. ПДВ є податком на внутрішнє споживання продукції, фактично, надбавкою до ціни товарів, які споживаються на митній території України.
Оксенюк О. І.	Податок на споживання, що стягується з доданої вартості, що створюється на кожному етапі виробництва, сплачується кінцевим споживачем та вноситься до бюджету продавцем, за винятком випадків здійснення операцій за участю нерезидентів.
Бурковська А. В. Ходикіна А. А	Непрямий податок, що стягується до бюджету у вигляді надбавки до ціни продукції (робіт або послуг) та сплачується споживачем.
Дугар Т. Є.	Непрямий податок з доданої вартості, що створюється на всіх стадіях виробництва й обігу, включається у вигляді надбавки в ціну товарів, робіт, послуг і цілком оплачується кінцевим споживачем.
Лесько М. В	Фіскальний податок, який нараховується на етапі виготовлення та просування товарів, при цьому обчислюється із суми доданої вартості, незалежно від прибутковості підприємства.
Чирва А. А.	Податок непрямого характеру, який включає частину створеної вартості на кожному з етапів виробництва або реалізації. Його сума враховується у вартості товарів (послуг, робіт) і фактично сплачується кінцевим покупцем.
Власова О. Є	Податок складної структури, що охоплює податкові зобов'язання з ПДВ, а також суми, які мають бути перераховані до державного бюджету. Його облік ведеться в рамках спеціальної системи податкового обліку ПДВ.
ПКУ	Непрямий податок, який нараховується та сплачується відповідно до норм розділу V ПКУ.

Джерело: згруповано за інформацією [12,25,39,54,56,64,70,71,,72,73]

Всі визначення, представлені в табл. 1.1, розкривають сутність ПДВ як складової управління фінансами. Таким чином, ПДВ можна охарактеризувати як загальнодержавний непрямий податок, що входить до складу вартості товарів і послуг. Він охоплює податкові зобов'язання, пов'язані з їх постачанням, податковий кредит, а також обов'язки перед державним бюджетом у частині сплати ПДВ.

Особливістю ПДВ є те, що фактичним платником є кінцевий споживач товарів та послуг. Оскільки ПДВ додається до ціни товару, він виконує функцію регулятора цін, впливаючи на рівень вартості товарів і послуг на ринку. Завдяки цьому механізму ПДВ впливає на реальні доходи споживачів. В кінцевому підсумку, ПДВ стає інструментом, що регулює платоспроможний попит, таким чином сприяючи досягненню ринкової рівноваги [4].

З позиції економічного змісту ПДВ відображає фінансові взаємовідносини між державою та платниками, спрямовані на формування централізованого грошового ресурсу, необхідного для реалізації функцій державного управління.

Додана вартість за своїм економічним змістом наближається до обсягу новоствореної вартості, яка виникає в результаті господарської діяльності конкретного підприємства. Вона становить сукупність економічних ресурсів, що були сформовані безпосередньо на підприємстві в процесі виробництва продукції або надання послуг. Структурно додана вартість є невід'ємною частиною загальної вартості реалізованих товарів і включає наступні основні елементи:

- матеріальні витрати, до яких належить вартість спожитих сировини, матеріалів, палива, енергії, а також виробничих послуг. Хоча вони формують основу собівартості продукції, ці витрати не створюються самим товаровиробником і тому не вважаються частиною доданої вартості;

- оплата праці – це заробітна плата, нарахована працівникам, включаючи оклади, премії, компенсації та інші стимулюючі виплати;

- відрахування на соціальні потреби – обов'язкові нарахування, зокрема єдиний соціальний внесок, страхування та інші платежі соціального спрямування;

- амортизаційні відрахування, які відображають поступове перенесення вартості основних засобів на продукцію або послуги в процесі їх використання;

- прибуток підприємства, що є кінцевим фінансовим результатом діяльності [10].

Таким чином, саме заробітна плата, соціальні відрахування, амортизація та прибуток утворюють додану вартість, оскільки вони виникають у межах

підприємства і створюють нову цінність, на відміну від матеріальних витрат, які лише переносяться на продукцію з інших джерел.

Сутність податку на додану вартість представлено на рис. 1.1.

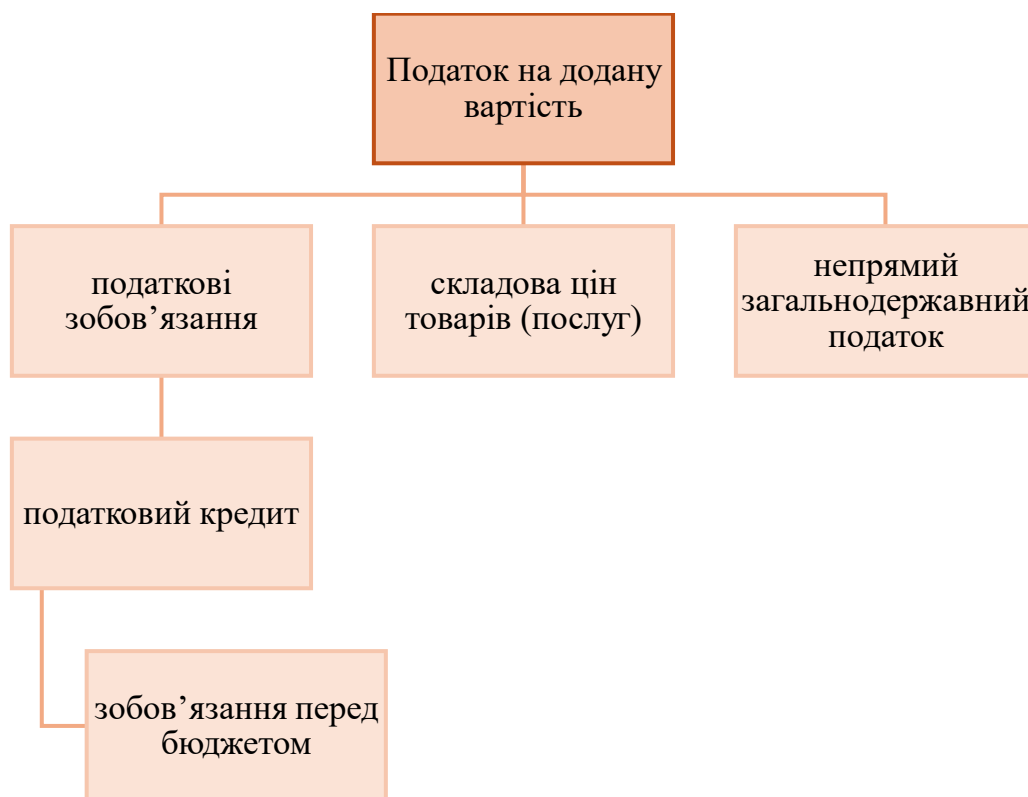

Рисунок 1.1 – Сутність податку на додану вартість

Джерело: побудовано автором на основі [10]

Ці відносини мають односторонній характер, оскільки передбачають лише рух коштів від суб'єкта господарювання до бюджету. ПДВ представляє собою податок на внутрішнє споживання продукції, являючи при цьому, надбавку до ціни товарів (робіт, послуг), які споживаються на митній території України [62].

ПДВ у контексті системи ціноутворення виступає як важливий макроекономічний інструмент державної податкової політики, що впливає на динаміку сукупного попиту й пропозиції – ключових чинників формування ринкових цін. Його справляння здійснюється на мікроекономічному рівні, безпосередньо з величини доданої вартості, яка інтегрується у відпускну ціну товарів та послуг, що реалізуються суб'єктами господарювання. Особливістю такого підходу є те, що ПДВ виступає не лише фіскальним інструментом, а й елементом цінової політики, завдяки чому податок виконує регулюючу функцію,

впливаючи на баланс між попитом і пропозицією в межах національного ринку. Таким чином, ПДВ інтегрований у загальну систему економічного регулювання, одночасно забезпечуючи наповнення бюджету та участь у формуванні ринкової рівноваги [57].

Вплив податку на додану вартість на суспільство і господарство країни містить два несумісні аспекти: з одного боку, зниження надходжень від ПДВ може призвести до невиконання планових бюджетних доходів, що в свою чергу спричинить недофінансування державних програм. З іншого боку, надмірне податкове навантаження матиме негативний вплив на платників податків, створюючи додаткові фінансові труднощі. Враховуючи ці обставини, слід зауважити, що виробники здатні перекладати на споживачів лише частину податкового тягара, що також впливає на кінцеву ціну товарів та послуг. Податкове навантаження з ПДВ можна розглядати з 3-х позицій: економічна ефективність (вигода); соціальна справедливість (платоспроможність); розподіл податкового навантаження [4].

Податкове навантаження в частині податку на додану вартість, можна трактувати як своєрідний еквівалентний обмін: суми сплаченого ПДВ трансформуються у форму суспільних благ, якими користуються економічні суб'єкти. Такий обмін відображає соціально орієнтовану суть податкової системи, а сам податковий тягар може розглядатися як об'єктивно виправданий, соціально доцільний і компенсований внесок до бюджету. Втім, надмірне податкове навантаження або так звана економічна втрата від сплати ПДВ виникає тоді, коли різниця між реальним податковим тиском (тобто загальною сумою вилученої з економіки доданої вартості) та отриманими вигодами від державних витрат на ці кошти набуває негативного значення. Така ситуація свідчить про дисбаланс між податковим вилученням і суспільною віддачею [43].

Однією з характерних рис податку на додану вартість в Україні є використання єдиної ставки для більшості операцій, що значно спрощує процес його нарахування. Такий підхід забезпечує легший контроль за надходженням ПДВ до державного бюджету, що сприяє ефективному адмініструванню цього податку

Цей важіль регулювання економіки має як свої переваги, так і недоліки, які представлені в таблиці 1.2:

Таблиця 1.2 – Переваги і недоліки податку на додану вартість

Переваги	Недоліки
1	2
Однакові умови сплати для продавців і виробників	Складність механізму нарахування й оплати
Стимулює витіснення «слабких» підприємств з ринку	На кінцевих споживачів лягає високий податковий тягар
Постійний характер наповнення бюджету	Часто використовується для ухиляння від оподаткування

Джерело: згруповано автором на основі [4,33,35,36]

Узагальнюючи різні підходи до розуміння природи ПДВ, доцільно виокремити його ключові характеристики, які розкривають як фіскальну, так і регулюючу функцію цього податку в економічній системі (рис. 1.2).

З фіскальної точки зору, ПДВ є надзвичайно ефективним інструментом. Завдяки широкій базі оподаткування ПДВ забезпечується стабільність і надійність надходжень до державного бюджету України.

Стягнення цього податку на всіх етапах виробництва та реалізації товарів і послуг дозволяє рівномірно розподілити податковий тягар серед усіх учасників економічного процесу. Оскільки ПДВ оподатковує додану вартість на кожному етапі, цей податок наближається до прямих податків, що робить його більш прогресивним у порівнянні з іншими формами оподаткування [24].

Податок на додану вартість займає провідне місце серед усіх податків у фіскальній системі України, виконуючи функцію ключового джерела наповнення держбюджету. Такий статус зумовлений кількома факторами: високим рівнем податкових ставок, значним обсягом внутрішнього виробництва і споживання, а також зростанням цін на товари та послуги. Важливу роль у цьому контексті відіграє також інфляційний чинник, який безпосередньо впливає на формування цінової політики вітчизняних підприємств і, відповідно, на базу оподаткування ПДВ [10].

Рисунок 1.2 – Ознаки податку на додану вартість

Джерело: побудовано автором на основі [62,65]

Структура податкових надходжень в держбюджеті України за 2023-2025 роки представлена на рисунку 1.3.

У загальній структурі надходжень з податку на додану вартість за останні роки домінуючим є обсяг ПДВ, що надходить до бюджету при імпорті товарів на митну територію України. Обсяг податкових платежів з імпорту у 3,8 рази перевищує частку ПДВ, нарахованого при реалізації продукції вітчизняного виробництва та наданні послуг на внутрішньому ринку. Така диспропорція зумовлена невисокою економічною активністю вітчизняних виробників, що, своєю чергою, обмежує базу оподаткування при внутрішніх господарських операціях.

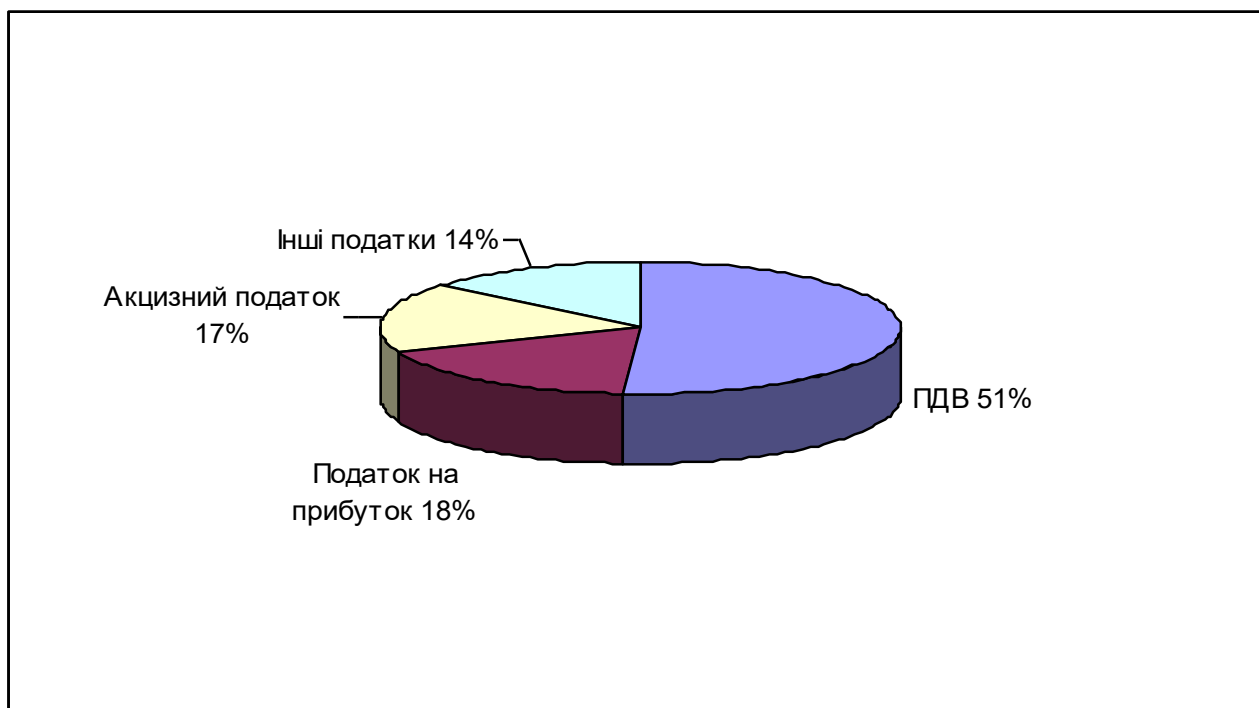

Рисунок 1.3 – Структура податкових надходжень в державному бюджеті України

Джерело: побудовано автором на основі [58]

Слід також зазначити, що сума ПДВ, сплачена на території України, враховує ефект бюджетного відшкодування, яке виникає у випадку перевищення вхідного ПДВ над вихідним. Така ситуація надає платнику податку право на повернення частини суми з бюджету, що відображається як негативне сальдо в бюджеті.

Відповідно до офіційних даних за 2023 рік, приблизно 65% від загальної суми ПДВ-надходжень з бюджету повертається у вигляді відшкодування, а 93% таких заявок отримують позитивні рішення з боку податкових органів, що свідчить про масштабність цієї форми податкового регулювання [29].

Таким чином можна зробити висновок, що податок на додану вартість є важливим елементом податкової системи України, що виконує не лише фіскальну, а й регулюючу функцію, впливаючи на сукупний попит і пропозицію через механізми ціноутворення. Його економічна сутність полягає в оподаткуванні приросту вартості, створеної на кожному етапі виробництва, що дозволяє уникнути подвійного оподаткування за рахунок податкового кредиту.

Серед основних переваг ПДВ слід відзначити універсальність ставки, забезпечення стабільності доходів бюджету, прозорість контролю. До недоліків – складність адміністрування, високий податковий тягар на кінцевого споживача та ризику зловживань при відшкодуванні [24].

У підсумку, податок на додану вартість є ключовим інструментом фіскальної політики держави, вплив якого простягається як на макроекономічні, так і на мікроекономічні рівні, проте його ефективність потребує постійного вдосконалення у сфері адміністрування, контролю та прогнозування.

1.2 Нормативно-правове регулювання ПДВ підприємства

Сфера оподаткування в Україні регулюється законодавчими і підзаконними актами різних галузей права – Накази Державної податкової служби, Накази Міністерства фінансів, Постанови Кабінету Міністрів, Закони України, але основним є Податковий кодекс України [64].

Розділ V ПКУ визначає всі найважливіші аспекти функціонування податку на додану вартість, такі як перелік платників ПДВ, порядок і вимоги до процесу реєстрації платниками податку, особливості виникнення податкових зобов'язань та визнання податкового кредиту, актуальні ставки податку тощо. Податковий кодекс набрав чинності 01 січня 2011 р., проте до нього і сьогоднішні регулярно вносяться зміни та доповнення [64]. Перелік та короткий опис тем статей Податкового Кодексу представлено в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Характеристика статей розділу V ПКУ

№ статті	Тема, яку регулює стаття
1	2
180	платники податку для цілей оподаткування
181	вимоги до реєстрації платником ПДВ
182	добровільна реєстрація платником
183	порядок реєстрації
184	анулювання реєстрації
185	об'єкти оподаткування
186	поняття місця постачання
187	дата виникнення зобов'язань з податку
188-192	порядок визначення бази оподаткування в загальних та окремих випадках

Продовження табл. 1.3

1	2
193-195	ставки податку
196	операції які не є об'єктами оподаткування ПДВ
197	операції, звільнені від оподаткування
198-199	податковий кредит
200	суми, що підлягають перерахуванню до бюджету та поняття електронного адміністрування ПДВ
201	податкові накладні
202-203	звітні (податкові) періоди, порядок подання декларації і сплати податку
206	оподаткування операцій під час переміщення товарів через митний кордон України залежно від митного режиму
207	оподаткування турагентської і туроператорської діяльності
208	послуги, що постачаються нерезидентами фізособам на митній території України, зокрема електронні
210	спеціальний режим оподаткування виробів мистецтва, колекціонування або антикваріату
211	оподаткування операцій з підготовки до зняття і зняття енергоблоків Чорнобильської АЕС з експлуатації та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему

Джерело: згруповано автором на основі [64]

В таблиці 1.4 представлено рівні регламентації нормативних документів, що регулюють справляння ПДВ.

Таблиця 1.4 – Нормативні документи, що регулюють справляння ПДВ

Рівень регламентації	Нормативні документи
1	2
1 рівень	ПКУ, ЦКУ, 3-н України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» N 996-XIV від 16.07.1999 р. (в редакції від 10.08.2022 р.)
2 рівень	Лист ДПС від 10.01.22 р. №227/7/99-00-21-03-02-07 Про окремі особливості застосування положень ПКУ Лист ДПС від 30.12.21 р. №28723/7/99-00-21-03-02-07 Про окремі особливості застосування положень ПКУ, які починаючи з 01.01.2022 запроваджуються в оподаткуванні ПДВ при здійсненні операцій з постачання тютюнових виробів Лист ДПС від 15.01.21 р. №1142/7/99-00-21-03-02-07 Про окремі особливості в частині оподаткування ПДВ
3 рівень	Про внесення змін до наказу МФУ від 31.12.2015 р. №1307 (наказ Мінфін від 17.01.22 р. №15). Про внесення змін до наказу МФУ від 14.11.14 р. №1130 (наказ Мінфіну від 07.12.21 р. №637). Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання спрощеної податкової звітності з ПДВ (наказ Мінфіну від 21.10.21 р. №555). Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів МФУ (наказ Мінфіну від 01.03.21 р. №131). Про затвердження Змін до Положення про реєстрацію платників ПДВ (наказ Мінфіну від 21.10.20 р. №629).

Продовження табл. 1.4

1	2
3 рівень	Про затвердження Змін до Положення про реєстрацію платників ПДВ (наказ Мінфіну від 29.01.20 р. №30). Про затвердження порядків з питань зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних (постанова КМУ від 11.12.19 р. №1165). Про затвердження Порядку прийняття рішень про реєстрацію/відмову в реєстрації податкових накладних/розрахунків коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних (наказ Мінфіну від 12.12.19 р. №520)
4 рівень	Інструкція «Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» №291 від 30.11.99 р. (в редакц. від 13.12.2024 р.) НПСБО 11 «Зобов'язання»
5 рівень	Наказ про облікову політику підприємства

Джерело: згруповано автором на основі [15,68,25,67,41,42,47,48,46,49,50,51,64]

Постановами КМУ регулюються питання проведення позапланових документальних перевірок на підприємстві, звільнення від оподаткування з постачання і ввезення товарів та послуг для власних потреб консульських установ іноземних держав, дипломатичних представництв, представництв міжнародних організацій, питання стосовно електронного адміністрування, ведення Реєстру заяв про повернення сум бюджетних відшкодувань, зміни до порядку зупинення реєстрації податкових накладних чи розрахунків коригування.

У наказах ДПС надаються консультації стосовно реєстрації осіб, що перейшли на спрощену систему оподаткування платниками ПДВ, повторної реєстрації платниками ПДВ, обов'язкової реєстрації платниками, включення до витрат штрафів за затримку постачання послуг чи товарів або оплати за них, порядку оподаткування транспортно-експедиторських видів діяльності [58].

В наказах Міністерства фінансів України затверджується порядок заповнення документів на переказ при сплати податку, здійснення бюджетного відшкодування, повернення помилково або надміру зарахованих коштів, облік та реєстрація платників, заповнення та подання податкової звітності, формування і надсилання реєстру платників для перерахування коштів в рахунок погашення податкового боргу в умовах дії системи електронного адміністрування.

Багаторівнева система нормативної регламентації гарантує повне та комплексне охоплення всіх аспектів адміністрування ПДВ. Регулювання здійснюється різними державними органами представлена на рис. 1.4.

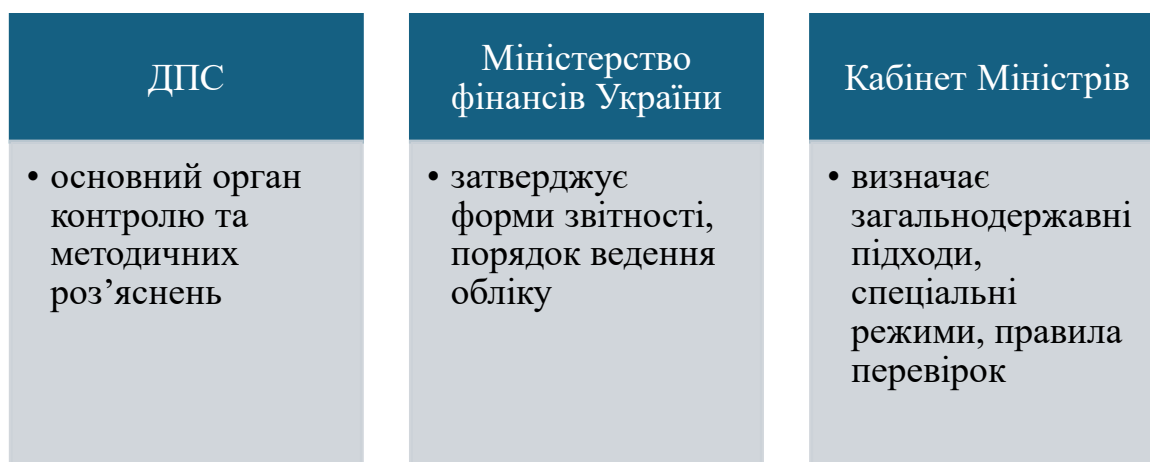

Рисунок 1.4 – Державні органи регулювання

Джерело: побудовано автором на основі [58]

ПКУ та інші нормативні документи постійно оновлюються та доповнюються відповідно до змін у законодавстві, економічній ситуації та міжнародній практиці.

Загалом, податок на додану вартість в Україні є жорстко регламентованим податковим інструментом, що контролюється на всіх етапах – від реєстрації платника до формування звітності та відшкодування. Багаторівнева структура нормативного забезпечення забезпечує гнучкість, адаптивність і прозорість у сфері адміністрування ПДВ.

1.3 Методологічне забезпечення обліку розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість

Введення воєнного стану внесло зміни не лише в сфері оборони та безпеки, алей в особливості адміністрування ПДВ. Було прийнято низку законів щодо справляння ПДВ.

Всі платники ПДВ були поділені на 2 групи:

– такі, що мають можливість виконувати свої податкові обов'язки своєчасно;

– такі, що не мають можливість виконувати свої податкові обов'язки своєчасно.

Таблиця 1.5 – Зміни в законодавстві стосовно ПДВ під час воєнного стану

До впровадження воєнного стану	Після впровадження воєнного стану
1	2
Обов'язкова реєстрація платником ПДВ (якщо оборот перевищує 1 млн грн або добровільно); Подання податкової декларації з ПДВ до 20-го числа наступного місяця; Реєстрація податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН); Автоматичне блокування ризикових накладних відповідно до критеріїв ризику	Скасування штрафів за несвоєчасну реєстрацію податкових накладних у перші місяці воєнного стану; Подовження строків подачі звітності та сплати податків; Тимчасове призупинення блокування податкових накладних Деякі суб'єкти підприємництва могли обирати спрощену систему оподаткування з особливими умовами (наприклад, 2% ЄП), що передбачала звільнення від ПДВ

Джерело: згруповано автором на основі [65,65]

В 2023 р. відбулися редагування щодо строків реєстрації в ЄРПН податкових накладних/розрахунків коригування, граничний термін реєстрації в ЄРПН яких припадає на період з дати набрання чинності Законом №2876 (тобто з датою складання починаючи з 16 січня 2023 року), та діють тимчасово, протягом дії воєнного стану в Україні та шести місяців після місяця, в якому воєнний стан буде припинено або скасовано [58].

Нові строки реєстрації в ЄРПН податкових накладних/розрахунків коригування становлять:

– для податкових накладних/розрахунків коригування, складених з 1 по 15 календарний день (включно) календарного місяця, – до 5 календарного дня (включно) календарного місяця, наступного за місяцем, в якому вони складені;

– для податкових накладних/розрахунків коригування, складених з 16 по останній календарний день (включно) календарного місяця, – до 18 календарного дня (включно) календарного місяця, наступного за місяцем, в якому вони складені [58].

Ставки податку на додану вартість в Україні встановлюються у відсотках від бази оподаткування. Сьогодні встановлено наступні розміри ставок ПДВ:

- 0% (експортні операції, міжнародні перевезення тощо);
- 7% (деякі лікарські засоби, послуги тимчасового розміщення в готелях);

- 14% (деякі види сільськогосподарської продукції);
- 20% (всі операції, які не обкладаються ставками 0%, 7% та 14%) [63].

В зв'язку з введенням в Україні воєнного стану була прийнята низка законів, в яких регулюється податок на додану вартість на період дії воєнного стану в питаннях захисту інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів, особливості оподаткування та подання звітності, дії норм Податкового кодексу й інших законодавчих актів та їхнього вдосконалення, особливості податкового адміністрування на період дії воєнного стану.

На початку війни Законом України №2118-IX [68] було тимчасово обмежено відповідальність платників ПДВ за несвоєчасне подання декларації з ПДВ та несвоєчасну сплату сум податку, проте станом на сьогоднішній день це рішення було переглянуто та зазнало певних змін. Крім того, на період воєнного часу, введено пільгову ставку з ПДВ у розмірі 7%, за якою оподатковується пальне [58].

Одним із важливих моментів для платників ПДВ було врахування кредиту з ПДВ під час дії воєнного стану до 27.05.2022 року, яке було успішно врегульовано Законом №2120-IX [68], керуючись нормами якого покупці мали право сформулювати свій податковий кредит на підставі наявних первинних документів і заповнення таблиці з відомостями про незареєстровані податкові накладні додатку до декларації.

Відповідно до Закону України №2260-IX від 25.05.2022 р., суб'єкти господарювання, які мають можливість вчасно виконувати свої податкові обов'язки, звільняються від відповідальності за їх несвоєчасне виконання. Це стосується зобов'язань, строк виконання яких припадає на період з 24 лютого по 27 травня 2022 року. Однак таке звільнення дійсне лише за умов: реєстрації податкових накладних та розрахунків коригування в ЄРПН до 15.07.2022 р., подання податкової звітності до 20.07.2022 р., сплати податкових зобов'язань до 31.07.2022 р.

На період дії воєнного стану платникам ПДВ тимчасово заборонено подавати уточнюючі розрахунки до податкової звітності, якщо вони стосуються

періодів до лютого 2022 року та передбачають зменшення податкового зобов'язання або задекларовану суму до відшкодування.

Згідно з підпунктом 69.1-1 підрозділу 10 розділу XX Податкового кодексу України, платники ПДВ зобов'язані здійснювати реєстрацію податкових накладних та розрахунків коригування у ЄРПН в строки, визначені підпунктом 69.1. Крім того, необхідно уточнити податковий кредит, сформований на підставі наявних первинних (розрахункових) документів, відповідно до зареєстрованих у ЄРПН податкових накладних [64].

Пункт 32-2 підрозділу 2 розділу XX ПКУ вносить уточнення щодо строків включення сум до податкового кредиту за операціями без зареєстрованих податкових накладних. Замість формулювання «період дії воєнного стану», діє уточнення, що це мають бути лише податкові періоди: лютий, березень, квітень та травень 2022 року.

Отже, для зазначених періодів, якщо податкові накладні не були зареєстровані, платники мають право включити до податкового кредиту суми ПДВ, сплачені або нараховані у складі вартості придбаних товарів/послуг, на підставі наявних у них первинних документів.

Однією з гострих проблем, що виникають у сфері адміністрування податку на додану вартість під час дії воєнного стану, є обмежена можливість реєстрації податкових накладних у Єдиному реєстрі (далі – ЄРПН) через автоматизовану систему моніторингу критеріїв оцінки ризиків (далі – СМКОР). Це безпосередньо шкодить діловим відносинам між підприємствами, оскільки покупці, які не отримали зареєстровану накладну, позбавляються права на податковий кредит [61].

Податкові накладні, при відправці на реєстрацію, проходять кілька етапів автоматизованого моніторингу критеріїв оцінки ризиків. Критерії ризикованості платника ПДВ представлені в додатку А.

Постачальники, намагаючись усунути ситуацію, іноді повторно формують накладну на ту саму господарську операцію. Проте, згідно з чинним законодавством, створення двох податкових накладних на одну і ту саму операцію заборонене. У більшості випадків повторна накладна також не проходить

реєстрацію, що лише загострює ситуацію: платник не лише втрачає право на податковий кредит, але й ризикує отримати штрафні санкції за порушення порядку складання податкових документів.

Це призводить до значного погіршення фінансової дисципліни та унеможлиблює планування грошових потоків підприємств, особливо малого та середнього бізнесу. Зменшення обігових коштів, спричинене затримкою чи неможливістю отримання ПДВ, ускладнює закупівлю сировини, розрахунки із контрагентами та загальну операційну діяльність підприємств [57].

Порівняльний аналіз роботи СМКОР у квітні 2021 року та квітні 2024 року, (рис. 1.5) наочно демонструє погіршення ситуації.

У квітні 2021 року загальна сума ПДВ, заблокованого на етапі реєстрації податкових накладних/розрахунків коригування (ПК/РК), становила 1,94 млрд. грн. Натомість у квітні 2024 року цей показник зріс удвічі – до 3,88 млрд. грн, попри те що кількість платників ПДВ в умовах війни суттєво скоротилась [58]. Така динаміка свідчить про зниження ефективності СМКОР у надзвичайних умовах та про нагальну потребу у реформуванні критеріїв ризику та алгоритмів блокування.

Можна сказати, що механізм стягнення ПДВ не є досконалим. Існує необхідність поліпшення контролю за надходженням ПДВ до бюджету та контролю за його відшкодуванням.

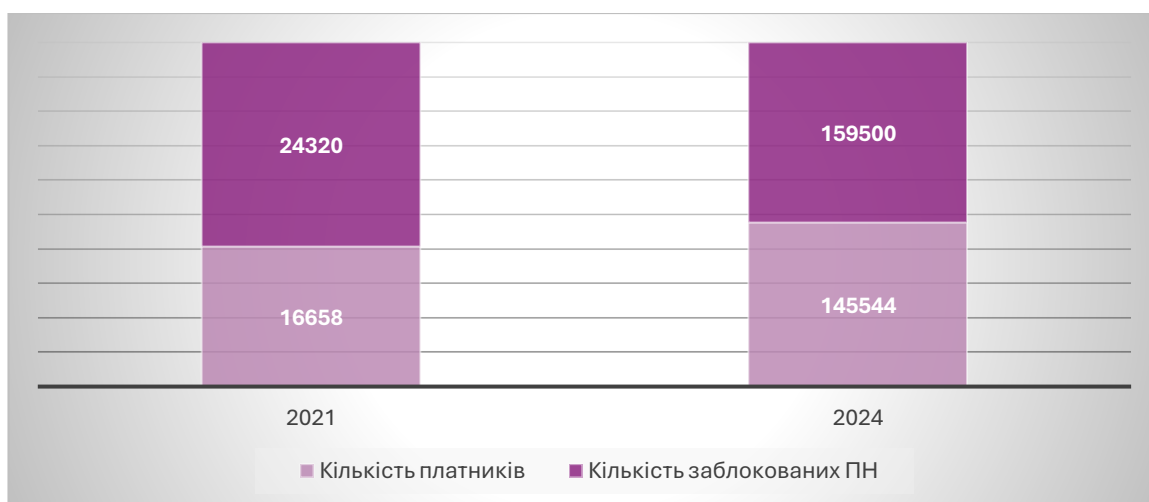

Рисунок 1.5 – Динаміка кількості платників та заблокованих ПН (2021, 2024 рр.)

Джерело: побудовано автором на основі [58]

ПДВ має високий потенціал, проте існує ряд аспектів, які необхідно вдосконалювати та оптимізувати. Ключовими недоліками є (рис. 1.6).

Розглянемо більш детально ключові недоліки податку на додану вартість:

– нестабільність законодавчої бази. Принцип стабільності податкового законодавства на практиці часто порушується. Щорічно в податкову систему вносяться численні зміни та доповнення, що ініціюються ВРУ. Такі постійні нововведення створюють додаткові труднощі для платників ПДВ, позбавляючи їх можливості вчасно адаптуватися до нових умов. Це, у свою чергу, провокує частину суб'єктів господарювання до пошуку альтернативних шляхів мінімізації податкових зобов'язань, зокрема – через використання тіньових схем та ухилення від оподаткування;

– складність та неефективність системи нарахування й стягнення. Цей недолік впливає як результат нестабільності законодавчої бази. В результаті ускладнюється ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності підприємств у вигляді заплутаних інструкцій по заповненню декларацій та первинної документації;

– невідповідність дійсності прогнозів, які дають державні органи, може призвести до значної нестабільності у фінансовій системі. Недостовірні дані про надходження та відшкодування податків в результаті створюють проблеми у забезпеченні ефективної фінансової підтримки з боку держави. Однією з причин цього є відсутність в Україні єдиної комплексної інформаційної системи, яка б дозволяла точно відстежувати фінансові операції виробників і забезпечувати точність прогнозів;

– недосконала система бюджетного відшкодування. Аналізуючи рейтинг підприємств, які отримують найбільше коштів за рахунок бюджетних відрахувань, викликають сумніви щодо їх прозорості. Багато підприємців використовують різноманітні схеми, наприклад, податкові ями, ланцюги та фіктивні операції, для отримання коштів з бюджету;

– низький рівень податкової культури. Протягом багатьох років у платників формувалося негативне ставлення до ПДВ, оскільки податкові органи в

недостатньому обсязі проводили консультаційну та інформаційну роботу для роз'яснення важливості існування та сплати податку. Проте позитивним є те, що нині державні органи створюють нові роз'яснення, індивідуальні податкові консультації, що поліпшує відносини між платниками та виконавчими органами;

– недосконалість електронної системи адміністрування ПДВ. Найбільш актуальним напрямком вдосконалення системи адміністрування ПДВ є створення сучасних методів контролю. Необхідно забезпечити держоргани належними умовами, обладнанням, створити велику кількість інформаційних баз, доступ до яких матиме будь-який державний працівник. Наприклад, на етапі створення продукту можна буде отримувати інформацію про витрати підприємства на його створення, збут. Важливим пунктом є налагодження обміну інформацією з фінансовими установами. Створення таких баз спростить ведення бухгалтерського обліку, надання фінансової звітності, отримання документів з реєстрів тощо для підприємства [65].

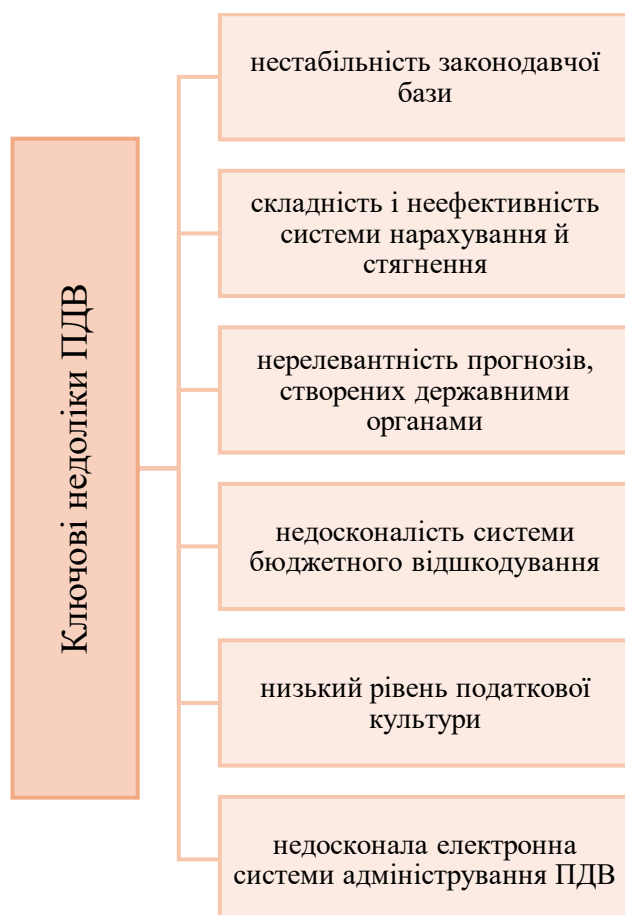

Рисунок 1.6 – Ключові недоліки ПДВ

Джерело: побудовано автором на основі [65,58]

Податкове навантаження має надзвичайно велике значення як для економіки держави, так і для суб'єктів господарювання. Рівень податкового навантаження слугує індикатором ефективності податкової політики держави. Показник податкового навантаження визначається як відношення фактичних податкових надходжень у зведений бюджет держави до обсягу валового внутрішнього продукту. Рівень податкового навантаження в Україні за 2021-2024 рр. роки, в тому числі за різними складовими податкової системи представлено в таблиці 1.6:

За даними таблиці 1.6 можна зробити висновок, що з року в рік відбувається коливання рівня податкового навантаження. Вони свідчать, з одного боку про несталі темпи зростання ВВП, а з іншого – про постійні зміни у податковому законодавстві України.

Це призводить до численних розбіжностей і ускладнень, що негативно позначається як на дотриманні платниками податку на додану вартість своїх зобов'язань, так і на ефективності роботи податкових органів. У результаті знижується інвестиційна привабливість національної економіки для зовнішніх інвесторів.

Таблиця 1.6 – Рівень податкового навантаження в Україні за 2021-2024 роки

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
1	2	3	4	5
Рівень бюджетного податкового навантаження, %	33,3	31,5	32,4	33,0
ВВП реальний (в цінах попереднього року)	4363,5	4460,0	4800,0	5100,0
Податкові надходження до зведеного Держбюджету, млрд. грн.	1453,8	1405,0	1555,0	1683,0
Рівень податкового навантаження на споживання, %	17,2	16,5	17,0	17,5
ПДВ, млрд грн	536,4	520,0	560,0	590,0
Коефіцієнт податкового навантаження загальний, %	40,8	39,5	40,0	41,0

Джерело: розроблено автором на основі [58]

Україна тяжіє до підвищення загального податкового навантаження. Причиною цього є популізм політиків, які постійно розширюють соціальні видатки, нераціональна боргова політика уряду, яка вимагає суттєвих видатків на погашення й обслуговування боргів, та викривленим підходом у якому бюджетне планування

відштовхується не від доходів держави, а від видатків. Високе податкове навантаження в Україні гальмує її економічне зростання [61].

Таким чином, можна дійти висновку, що військовий стан вплинув на всі аспекти адміністрування ПДВ. Відбулося тимчасове послаблення контролю: скасування штрафів, продовження строків подання звітності, відміна блокування податкових накладних, запроваджено пільгові ставки ПДВ (7% на пальне тощо). Платники поділені на тих, хто може і хто не може виконувати обов'язки – диференційований підхід.

Відбулися суттєві законодавчі зміни:

- прийнято низку законів, що регламентують адаптацію системи оподаткування в умовах війни.

- законодавство дозволило тимчасово формувати податковий кредит на основі первинних документів без зареєстрованих податкових накладних.

Хоча Україна оперативного реагує на кризу воєнного часу, в сфері ПДВ є системні проблеми, які потребують термінового реформування: автоматизація, стабілізація законодавства, підвищення прозорості відшкодування ПДВ, покращення СМКОР, розвиток інформаційних систем.

Отже, можна зробити висновок, що незважаючи на те, що надходження з ПДВ складають найбільшу частку в держбюджеті України, існує низка проблем та недоліків в його адмініструванні, які необхідно вирішувати та уникати в майбутньому.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

2.1 Організація роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики щодо обліку ПДВ

Товариство з обмеженою відповідальністю «УКР АРМО ТЕХ» (далі – ТОВ «УАТ») (код ЄДРПОУ 44799717) є підприємством, яке займається технічним обслуговуванням та ремонтом автотранспортних засобів. Це основний вид діяльності підприємства (за класифікацією КВЕД 45.20), що передбачає надання послуг з технічного обслуговування та ремонту автомобілів, а також здійснення інших робіт, пов'язаних із підтримкою автотранспортних засобів у належному стані.

Окрім цього, підприємство також займається виробництвом військових транспортних засобів, що вказує на спеціалізацію в галузі технічного забезпечення та інженерії для потреб оборонної промисловості. Крім того здійснює торгівлю автомобілями та легковими автотранспортними засобами, що дозволяє пропонувати клієнтам нові та вживані транспортні засоби.

Інші напрямки діяльності включають торгівлю різними видами автотранспорту, що може охоплювати як комерційні, так і спеціалізовані транспортні засоби. Всі ці види діяльності формують широкий спектр послуг та товарів, орієнтованих на автомобільну індустрію, включаючи оборонні й комерційні потреби. Підприємство створене 04 серпня 2022 року. Розташоване за адресою 03150, Україна, м. Київ, вул. Предславинська, буд., 34-а.

ТОВ «УАТ» створене у відповідності з діючим законодавством України, має права та обов'язки і здійснює свою діяльність згідно Статуту підприємства та чинного законодавства. Підприємство здійснює оперативний бухгалтерський та податковий облік своєї діяльності, веде статистичну звітність і подає її у

встановленому обсязі органам державної статистики, податковим та фінансовим органам. Підприємство працює на загальній системі оподаткування та є платником ПДВ (індивідуальний номер платника ПДВ – 447997126552).

В таблиці 2.1 представлено аналіз динаміки зміни основних показників діяльності ТОВ «УАТ»

Таблиця 2.1 – Аналіз динаміки основних показників Звіту про фінансовий стан ТОВ «УАТ» за 2022-2024 рр., тис. грн.

Показники	Значення			Відхилення			
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2024 р. від 2023 р.		2023 р. від 2022 р.	
				абсолютне	темп прир. %	Абс.	темп прир. %
1	2	3	4	5	6	7	8
Необоротні активи	2156,156	2 234 ,816	2 738,421	503,605	0,23%	582,265	0,27%
Нематеріальні активи	230,123	235,787	335,054	99,267	0,42%	104,931	0,46%
ОЗ	1865,214	1 999,029	2 403,367	404,338	0,2%	538,153	0,29%
Обор.активи	7539,852	8 299,375	14 355,401	6 056,026	0,73%	6815,549	0,90%
Запаси	2165,159	2 238,545	4 850,026	2 611,481	1,17%	2684,867	1,24%
Незаверш. виробництво	302859.0	333721.0	453 220.0	119 499.0	0,36%	150361.00	0,49%
Готова продукція	1658,952	1 718,639	3 543,756	1 825,117	1,06%	1884,804	1,13%
Дебіторська заборгованість	3968,925	4 008,087	5 508,183	1 500,096	0,37%	1539,258	0,39%
Гроші та їх еквіваленти	390,00	383,00	216,00	-167	-0,44%	-174,00	-0,45%
Власний капітал	7234,901	7 234,901	10 414,622	3 179,721	0,44%	3 179, 721	0,44%
Зареєстр.(пайовий) капітал	100000,0	100000,0	100000,0	0	0%	0	0%
Резервн. капітал	4,757	4,757	4,757	0	0%	0	0%
Нерозпод. прибуток (Непок.збиток)	7089,251	7 198,429	10 378,150	3 179,721	0,44%	3288,899	0,46%
Довгострокові зобов'язання	35,159	36,477	46,837	10,360	0,28%	11,678	0,33%
Короткострокові зобов'язання	867,123	869,522	2 183,687	1 314,165	1,51%	1316,564	1,52%

Джерело: розроблено автором на основі даних підприємства

Відповідно до проведених розрахунків табл. 2.1, можна зробити висновок, що загальна величина необоротних активів підприємства в досліджуваному періоді мала тенденцію до зростання. На зростання майна підприємства вплинуло те, що відбулося зростання виробничих можливостей підприємства, інтенсивності виробництва. Отримані кошти було вкладено у приріст оборотних

та необоротних активів. Зокрема, величина необоротних активів становила 2738421,0 грн., тобто на 0,23% більше порівняно із 2023 роком і 0,27% в порівнянні з 2022 роком. А це свідчить про можливе розширення виробничого потенціалу підприємства. Якщо аналізувати фінансові результати діяльності підприємства, то тут можна помітити тенденцію до їх покращення, що показує нам картину підвищення виробничих можливостей і зростання виробничого потенціалу підприємства.

Отже, згідно з проведеним аналізом фінансових і економічних показників діяльності ТОВ «УАТ», можна дійти висновку, що підприємство працює прибутково та рентабельно. Воно демонструє високу результативність у використанні технічних ресурсів, належний рівень контролю за матеріально-технічною базою, а також послідовно нарощує виробничий потенціал. Завдяки активному впровадженню інноваційних підходів, збільшенню обсягів виготовлення продукції та зростанню ділової активності, підприємство успішно зміцнює свої позиції на ринку.

Розмір витрат ТОВ «УАТ» за елементами наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Аналіз динаміки поточних операційних витрат ТОВ «УАТ» за 2022-2024 рр., тис. грн.

Показники, тис. грн.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення	
				2023/2022	2024/2023
1	2	3	4	5	6
Матеріальні затрати	502561,5	861577,5	1268094	71,4	47,2
Витрати на оплату праці	952287	1462182	1836963	53,5	25,6
Відрахування на соцзаходи	145422	192412,5	248160	32,3	29,0
Амортизація	1272484,5	1069981,5	1177902	-15,9	10,1
Інші операційні витрати	2603088	3110848,5	4407141	19,5	141,7
Всього	5475843	6697002	8938260	22,3	33,5

Джерело: розроблено автором на основі даних підприємства

Проаналізувавши структуру витрат можна відзначити, що найбільшу частку в ній займають інші операційні витрати (47,5%). До них належать витрати на НДДКР, втрати від операційної курсової різниці та безнадійна дебіторська заборгованість тощо. Друге місце належить витратам на оплату праці (17,3%),

що пов'язано з інфляцією та стійким приростом кількості працівників на підприємстві. Тенденцію до скорочення демонструють витрати на амортизацію. Вони знизилися з 23,2% в 2022 році до 13,2% в 2024 році, що є позитивною тенденцією.

Проаналізувавши фінансові результати ТОВ «УАТ» протягом 2022-2024 років (табл. 2.3) можна зробити наступні висновки.

Таблиця 2.3 – Фінансові результати ТОВ «УАТ» за 2022-2024 рр., грн.

Показники, тис. грн.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення	
				2023/2022	2024/2023
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід від реалізації продукції	190877297,5	2683773	51696393	40,3	93,1
Собівартість продукції	(14444068,5)	(19677438)	(11281767)	36,2	105,4
Фінансовий результат до оподаткування	(3404230,5)	(2282863,5)	5957862	32,9	161,0
Чистий фінансовий результат	(3392787)	(2282112)	5957862	32,7	161,1

Джерело: розроблено автором на основі даних підприємства

Упродовж 2022-2024 років спостерігається істотне збільшення собівартості продукції, виготовленої підприємством. Основними чинниками цього зростання стали підвищення витрат на транспорт, оплату праці персоналу, рекламну діяльність, закупівлю та обслуговування обладнання тощо. Водночас чистий фінансовий результат демонструє позитивну тенденцію: протягом аналізованого періоду показник змінився із збиткового на прибутковий.

Аналіз фінансового стану ТОВ «УАТ» за період 2022-2024 роки наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Аналіз фінансового стану ТОВ «УАТ» за 2022-2024 рр.

Показники, тис.грн.	Нормативне значення показника	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення	
					2023/2022	2024/2023
1	2	3	4	5	6	7
К покриття	Більше 1	0,81	0,52	0,65	-35,4	25,0
К швидкої ліквідності	Від 0,5 до 1	0,74	0,5	0,57	-33,4	15,4
К абсолютної ліквідності	0,1-0,2	0,04	0,02	0,05	-60,4	78,1
К фінансової автономії	Більше 0,5	0,03	0,37	0,44	1233,9	18,3

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6	7
К фінансування	Більше 1	0,03	0,27	0,31	898,5	12,7
К забезпечення власними ОЗ	Більше 0,1	0,37	0,34	0,5	-8,3	48,5
К маневреності власного капіталу	Більше 0,1	4,6	0,95	0,6	-79,2	37,4
К оборотності активів	Збільшення	0,275	0,443	1,072	61,4	141,6
К обор. кредитор. заборгов	Збільшення	0,78	0,82	1,68	5,2	104,7
К обор. дебітор. заборгов	Збільшення	0,76	1,45	3,98	92,4	173,5
К обор. матеріальних запасів	Збільшення	5,06	10,31	21,87	103,6	112,2
К оборотності ОЗ	Збільшення	2,87	1,77	4,21	-38,4	138,5
К оборотності ВК	Збільшення	1,84	2,57	2,64	39,1	2,9
К рентаб. активів	Більше 0	0,06	0,09	0,24	62,6	156,2
К рентаб. ВК	Більше 0	0,39	0,54	0,6	40,1	9,2
К рентаб. діяльності	Більше 0	0,21	0,3	0,44	41,3	45,9
К рентаб. продукції	Більше 0	0,27	0,3	0,29	5,5	-0,3

Джерело: розроблено автором на основі даних підприємства

Проаналізувавши отримані результати, відмітимо, що ТОВ «УАТ» є рентабельним підприємством. Протягом 2022-2024 років воно нарощувало свою рентабельність по всім складовим, що підтверджується його сильною позицією на ринку. Щорічно показник рентабельності підвищується приблизно на 50%, що підвищує його інвестиційну привабливість.

Коефіцієнт швидкої ліквідності відповідає нормативним показникам. ТОВ «УАТ» має достатньо ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за своїми зобов'язаннями. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, що підприємство неспроможне негайно ліквідувати короткострокову заборгованість, проте за базовою ознакою спостерігається рух даного показника в бік нормативного значення. Коефіцієнт покриття не відповідає нормативу та має негативну динаміку. Це свідчить про недостатність ліквідних активів для сплати поточних зобов'язань. Узагальнивши динаміку коефіцієнтів ліквідності можна зробити висновок, що підприємство ТОВ «УАТ» платоспроможне.

Коефіцієнт автономії з 2022 по 2024 рік суттєво зріс та майже відповідає нормативу. ТОВ «УАТ» наростило власну незалежність від зовнішніх джерел фінансування, ще в повній мірі здатне здійснювати повноцінну діяльність без залучення коштів. Показник коефіцієнту фінансування має позитивну динаміку, однак його показник недостатній для функціонування за рахунок власних коштів. Також недостатньо основних засобів, проте динаміка показника є позитивною. Спостерігається тенденція зниження коефіцієнту маневреності власного капіталу, тобто ТОВ «УАТ» збільшує частку власного капіталу, введеному в оборотні засоби, за рахунок чого знижується його маневреність.

Показник коефіцієнтів ділової активності свідчить про ефективність використання всіх наявних ресурсів ТОВ «УАТ» його власного капіталу та оборотних засобів. Кошти підприємства витрачаються на розвиток матеріально-технічної бази та нарощування обсягів виробництва й вдосконалення існуючих виробничих потужностей.

Організація роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики щодо обліку ПДВ є важливими аспектами для забезпечення правильності обліку податків та ефективного управління фінансовими потоками на підприємстві.

В процесі організації бухгалтерського обліку підприємство ТОВ «УАТ» дотримується загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку, що включають:

- ведення обліку відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку НПСБО, що забезпечує прозорість та порівнянність фінансової звітності;
- використання автоматизованих систем обліку для підвищення ефективності та точності облікових процесів;
- внутрішній контроль та аудит для забезпечення достовірності фінансової інформації та відповідності внутрішньої політики підприємства [4].

Для організації бухгалтерського обліку в ТОВ «УАТ» створено централізовану бухгалтерію, яка є окремим структурним підрозділом

підприємства. Вона функціонує під керівництвом головного бухгалтера та безпосередньо підпорядковується керівництву підприємства.

Централізована бухгалтерія ТОВ «УАТ» забезпечує ефективний контроль та ведення обліку всіх господарських операцій, пов'язаних із діяльністю підприємства. Функції бухгалтерії розподілені між окремими підрозділами, що дозволяє оптимізувати процеси та підвищити якість фінансового контролю.

Схематично структура централізованої бухгалтерії ТОВ «УАТ» представлена на рисунку 2.1.

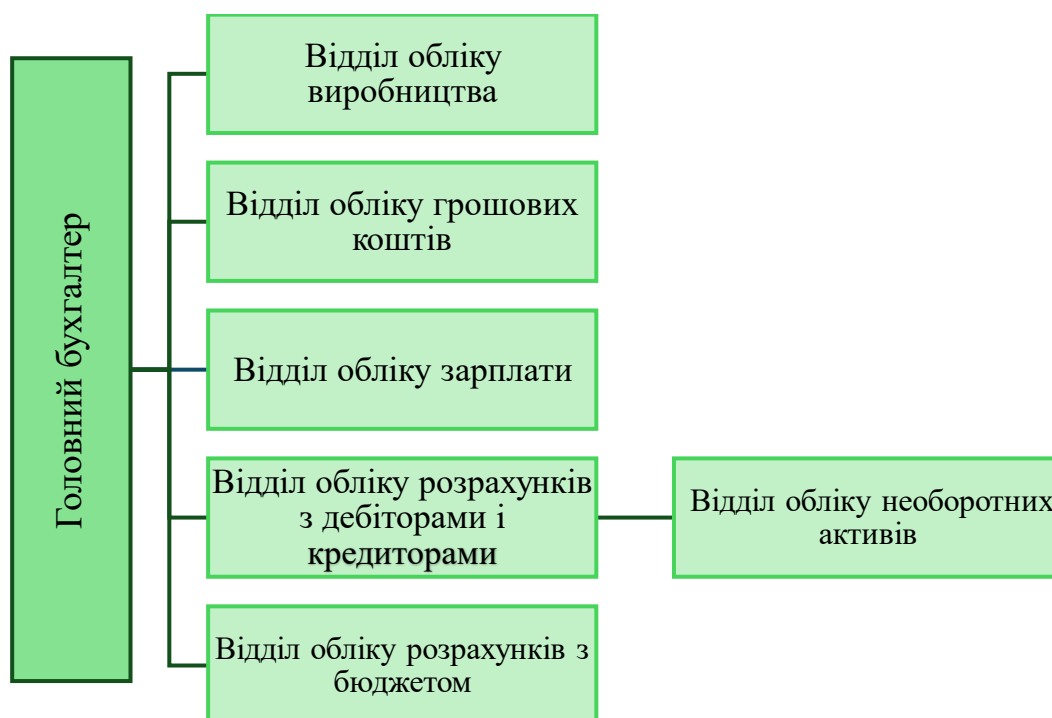

Рисунок 2.1 – Структура централізованої бухгалтерії ТОВ «УАТ»

Джерело: побудовано автором на основі даних підприємства

Завдяки чітко визначеному розподілу функцій між структурними підрозділами бухгалтерії забезпечується точність облікових даних, оперативність у прийнятті фінансових рішень та ефективність управління економічними ресурсами підприємства.

В таблиці 2.5 представлено функції підрозділів бухгалтерії ТОВ «УАТ».

У своїй діяльності бухгалтерія ТОВ «УАТ» дотримується норм Конституції України, ПКУ [64], Господарського [15] та Цивільного кодексу України, положень Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [67], а також інших чинних нормативно-правових актів, що

регулюють бухгалтерський облік та фінансову звітність. Робота бухгалтерії також базується на статуті підприємства, правилах внутрішнього трудового розпорядку, наказах і розпорядженнях керівництва підприємства, а також на внутрішньому положенні про централізовану бухгалтерію.

Таблиця 2.5 – Функції підрозділів бухгалтерії ТОВ «УАТ»

Підрозділ	Функції
1	2
Головний бухгалтер	координує роботу всіх підрозділів бухгалтерії, контролює формування фінансової звітності та забезпечує відповідність обліку чинному законодавству
Відділ обліку виробництва	відповідає за відображення витрат на сировину, матеріали та контроль собівартості готової продукції
Відділ обліку грошових коштів	займається обліком грошових потоків, банківських операцій, розрахунків із постачальниками та покупцями
Відділ обліку зарплати	відповідає за нарахування зарплати, розрахунок податкових відрахувань та соціальних виплат
Відділ обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами	Контроль за своєчасністю розрахунків з контрагентами, управління ризиками, пов'язаними з неплатоспроможністю контрагентів, складання звітності про стан розрахунків з контрагентами
Відділ обліку необоротних активів	ведення аналітичного та синтетичного обліку необоротних активів, нарахування амортизації, контроль за їх рухом
Відділ обліку розрахунків з бюджетом	контроль за своєчасністю нарахування та розрахунків за податками

Джерело: згруповано автором на основі даних підприємства

Головною метою облікової політики підприємства є вибір оптимальних методів ведення бухгалтерського обліку, що забезпечують формування якісної та достовірної звітності [37]. Це дозволяє ефективно відображати фінансово-господарську діяльність підприємства.

У таблиці 2.6 представлено нормативну базу, що формує основу облікової політики в ТОВ «УАТ» стосовно обліку розрахунків за ПДВ.

Всю повноту відповідальності за якість та своєчасність виконання покладених на централізовану бухгалтерію завдань та функцій несе головний бухгалтер. Ступінь відповідальності інших працівників встановлюється посадовими інструкціями.

Облікова політика на підприємстві ТОВ «УАТ» будується таким чином, щоб бухгалтерський облік вівся раціонально та економно, згідно з розмірами

організації та масштабами її діяльності. На підприємстві використовується журнально-ордерна система обліку з застосуванням комп'ютерної програми бухгалтерського обліку.

Таблиця 2.6 – Нормативна база, що формує основу облікової політики стосовно обліку розрахунків за ПДВ ТОВ «УАТ»

Нормативні акти	Питання, що регулюються
1	2
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Визначення принципів формування облікової політики та правових засад її організації на підприємстві, у тому числі облік ПДВ
Податковий кодекс України	Регулювання порядку оподаткування ПДВ, визначення ставок, процедур обчислення та сплати податку. Порядок ведення реєстру податкових накладних та обліку податкових зобов'язань і податкового кредиту
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 Податкові зобов'язання	Визначення правил обліку податкових зобов'язань щодо ПДВ, включаючи нарахування, розподіл та відображення у звітності.
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 Зобов'язання	Регулювання обліку зобов'язань підприємства, у тому числі зобов'язань по ПДВ перед бюджетом. Визначення термінів для нарахування зобов'язань по ПДВ.
Лист Міністерства фінансів України «Про облікову політику»	Відображення вибраних методик і процедур обліку ПДВ у внутрішньому регламентуючому документі підприємства. Опис механізму внесення змін до облікової політики з ПДВ, вимоги щодо розкриття в фінансовій звітності.
Порядок ведення реєстру податкових накладних	Регулювання процесу ведення реєстру податкових накладних, включаючи правила їх реєстрації, зберігання та подачі в органи податкової служби.

Джерело: згруповано автором на основі даних підприємства

Облік фінансових операцій на підприємстві здійснюється за допомогою автоматизованої програми «BAS Бухгалтерія» яка є ефективним інструментом для вирішення багатьох завдань, що стоять перед бухгалтерською службою підприємства. Програмне забезпечення включає широкий спектр функцій, таких як облік фінансів, оплати праці, оподаткування, складського обліку та інші. Воно дозволяє автоматизувати багато процесів бухгалтерського обліку, що спрощує роботу бухгалтерів і зменшує ймовірність помилок.

Програма «BAS Бухгалтерія» відповідає за автоматизацію багатьох аспектів бухгалтерського та податкового обліку, включаючи підготовку

обов'язкової (регламентованої) звітності. Ця програма надає можливості для ефективного ведення обліку фінансової діяльності підприємства, включаючи облік доходів, витрат, податків, заборгованостей та інших фінансових показників. Крім того, забезпечує підготовку звітів для держорганів та інших зацікавлених сторін, відповідно до вимог законодавства [74].

Завдяки автоматизації, «BAS Бухгалтерія» допомагає скоротити час і зменшити зусилля, потрібні для підготовки звітності, та знижує ризик виникнення помилок. Вона працює на основі робочого плану рахунків, що передбачає використання рахунків першого, другого та третього порядків, що дозволяє забезпечити детальну аналітику та контроль фінансових потоків підприємства [45].

Основним методом реєстрації господарських операцій у бухгалтерському обліку ТОВ «УАТ» є використання електронних форм документів, які відповідають первинним бухгалтерським документам. Цей підхід дозволяє ефективно відображати всі операції, що відбуваються на підприємстві, забезпечуючи точність та достовірність облікової інформації [40].

Досить високий рівень організації бухгалтерського обліку в ТОВ «УАТ» підтверджується наявністю чітко регламентованих посадових інструкцій для головного бухгалтера та інших фахівців бухгалтерії. Крім того, на підприємстві діє Наказ про облікову політику, який виступає ключовим розпорядчим документом. У ньому визначаються основні принципи ведення бухобліку, порядок його організації та ключові аспекти застосування облікових методів.

На підставі положень, закріплених у наказі про облікову політику ТОВ «УАТ», було проведено аналіз його ефективності. Для цього сформовано таблицю з позитивними та негативними аспектами документа, що відповідає вимогам Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства. Цей підхід дозволяє оцінити відповідність положень наказу сучасним стандартам бухгалтерського обліку та оптимізувати його застосування на практиці.

Таблиця 2.7 – Позитивні та негативні сторони наказу про облікову політику ТОВ «УАТ»

Позитивні сторони	Негативні сторони
1	2
Офіційне затвердження наказу на початку фінансового року, що забезпечує чіткість і сталість облікової політики	Наявність надлишкової інформації, що дублює положення нормативних документів, що може ускладнювати сприйняття
Наявність обов'язкових реквізитів.	Неповне висвітлення окремих елементів облікової політики, що може спричинити неоднозначне трактування
Чітка структура та логічна побудова документа, що спрощує використання та розуміння	Відсутність посилань на відповідні додатки, що ускладнює їх використання
Доцільний вибір методів обліку, що відповідають специфіці діяльності підприємства	Наявність організаційних аспектів бухгалтерського обліку, які варто було б винести до окремого положення
Наявність додатків, які містять детальні розрахунки та зразки документів	Указані конкретні прізвища відповідальних осіб, що потребує оновлення документа у разі змін у кадровому складі
Використання простого методу нарахування амортизації основних засобів, що не потребує складних розрахунків	

Джерело: розроблено автором на основі даних підприємства

Отже, Наказ про облікову політику ТОВ «УАТ» загалом відповідає вимогам законодавства та є ефективним інструментом для регулювання бухгалтерського обліку на підприємстві. Його перевагами є структурованість, відповідність обов'язковим реквізітам і наявність додатків. Проте існують певні недоліки, зокрема дублювання інформації, відсутність детального розкриття окремих аспектів та необхідність внесення змін при кадрових перестановках. Оптимізація цих моментів сприятиме підвищенню ефективності використання наказу в практичній діяльності підприємства.

Таким чином, ефективна організація роботи бухгалтерської служби та чітка облікова політика щодо ПДВ сприяють уникненню податкових порушень, зменшують ризики і підвищують загальну ефективність фінансового управління підприємства.

2.2 Критичний аналіз стану розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість ТОВ «УАТ»

Розрахунки з бюджетом за податком на додану вартість є важливою складовою фінансової діяльності підприємства, що впливає на його грошові потоки, податкові зобов'язання та взаємодію з державними органами. Для ТОВ «УАТ», яке здійснює діяльність в умовах постійних змін у податковому законодавстві, критичний аналіз стану розрахунків з бюджетом за ПДВ дозволяє оцінити ефективність управлінських рішень щодо податкової політики та виявити потенційні ризики, пов'язані з порушенням податкових норм. Аналіз також має на меті виявлення факторів, що можуть призвести до надмірних ПЗ або ШС, що негативно впливають на фінансову стійкість підприємства [55].

Для критичного аналізу стану розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість для ТОВ «УАТ», необхідно зосередитись на кількох важливих аспектах, що можуть впливати на ефективність та правильність розрахунків. Ось кілька ключових моментів для аналізу (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Етапи аналізу стану розрахунків з бюджетом за ПДВ

Етап	Характеристика
1	2
Правильність обчислення податкових зобов'язань	Перевірка правильності застосування ставок ПДВ до товарів/послуг Перевірку відповідності суми ПДВ, нарахованої до суми ПДВ, що підлягає сплаті, на основі фактичних операцій (включаючи імпорт товарів, продаж, надання послуг)
Контроль за податковими накладними	Наявність податкових накладних за кожною операцією, що підлягає оподаткуванню. Вчасна реєстрація податкових накладних у системі електронного адміністрування ПДВ Перевірка коректності даних, що містяться в ПН (№, дати, суми ПДВ)
Перевірка податкових зобов'язань і податкового кредиту	Перевірка відповідності між нарахованими податковими зобов'язаннями та податковим кредитом, який може бути використаний для зменшення зобов'язань. Аналіз взаємодії між податковими зобов'язаннями та податковим кредитом на основі реальних операцій.
Своєчасність сплати ПДВ	Аналіз графіку сплати ПДВ і його відповідність вимогам законодавства Виявлення можливих затримок у сплаті податку та їх причини. Оцінка штрафів і пені за несвоєчасну сплату ПДВ, якщо такі мали місце.

Продовження табл. 2.8

Етап	Характеристика
1	2
Ризики податкових перевірок та можливі санкції	Оцінка ризиків, пов'язаних із можливими податковими перевітками, що можуть бути здійснені на основі виявлених помилок або невідповідностей у розрахунках з ПДВ Розгляд можливих санкцій та штрафів, які можуть бути накладені за порушення податкового законодавства
Стан звітності	Перевірка наявності та своєчасності подання декларацій з ПДВ Аналіз правильності заповнення декларацій, зокрема наявність усіх необхідних додатків і коректність відображення ПДВ у звітності

Джерело: згруповано автором на основі [3,19,30,34]

Загалом, для критичного аналізу стану розрахунків з бюджетом за ПДВ у ТОВ «УАТ» слід застосувати комплексний підхід, що враховує всі аспекти від правильності обчислення податку до своєчасної сплати і мінімізації податкових ризиків.

Кожна операція, що підпадає під оподаткування податком на додану вартість у ТОВ «УАТ», супроводжується обов'язковим оформленням податкової накладної, яка є невід'ємним елементом податкового обліку підприємства. Об'єкти оподаткування ПДВ представлені в додатку Б.

Податкова накладна – документ, який існує виключно в електронній формі та використовується платниками ПДВ для обліку податкового зобов'язання та податкового кредиту, які виникають з цього податку [31].

Податкова накладна є важливим первинним документом, що слугує підставою для нарахування податкових зобов'язань із ПДВ у разі постачання товарів (робіт, послуг) продавцем-платником ПДВ. Водночас вона є підтвердженням права покупця на віднесення до податкового кредиту витрат із ПДВ при придбанні товарів у платника податку. Таким чином, податкова накладна не може існувати ізольовано від інших документів, що підтверджують факти господарської діяльності підприємства [5].

Податкова накладна містить такі обов'язкові реквізити: порядковий номер податкової накладної; дата складання; назва підприємства; податковий номер платника податку (продавця та покупця); опис (номенклатура) товарів/послуг та їх кількість, обсяг; ціна постачання без урахування ПДВ; ставка податку та відповідна сума податку в цифровому значенні; загальна сума, що

підлягає сплаті з урахуванням податку; код товару або послуги згідно з УКТ ЗЕД [55].

Податкова накладна виписується бухгалтерією ТОВ «УАТ» на дату виникнення податкових зобов'язань, яка визначається відповідно до статті 187 ПКУ за правилом «першої події»:

- дата зарахування коштів від покупця на банківський рахунок або в касу;
- дата відвантаження товарів (продукції);
- для послуг – дата оформлення документа, що засвідчує факт надання послуг (акт виконаних робіт) [53].

Реєстрація податкових накладних здійснюється у Єдиному реєстрі податкових накладних із дотриманням встановлених строків. Фактом підтвердження реєстрації виступає електронна квитанція у текстовому вигляді, яка надходить платнику податків у межах одного операційного дня [56].

У випадку неприйняття податкової накладної (блокування) платнику податку відправляється квитанція в електронному вигляді у текстовому форматі з зазначенням причин неприйняття. Вона також надсилається протягом операційного дня.

У разі, якщо протягом операційного дня платник податку не отримав електронної квитанції про прийняття, відмову чи призупинення реєстрації податкової накладної, така накладна автоматично вважається зареєстрованою в Єдиному реєстрі податкових накладних [65]. При цьому, відсутність факту реєстрації податкової накладної не звільняє продавця від обов'язку включення суми ПДВ, вказаної в такій податковій накладній, до суми податкових зобов'язань за відповідний звітний період.

За порушення граничного строку реєстрації податкових накладних та розрахунків корегування в ЄРПН:

- складених на операції з постачання товарів/послуг, що звільняються від оподаткування податком на додану вартість;

– податкових накладних, складених на операції, що оподатковуються за нульовою ставкою, на платника податку накладається штраф в розмірі 2% від обсягу постачання (без ПДВ), але не більше 1020 гривень [62].

Відсутність реєстрації податкових накладних та розрахунків коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних протягом визначеного законодавством терміну призводить до накладення штрафу у розмірі 50% від суми податкових зобов'язань з ПДВ, зазначеної в такій накладній або розрахунку коригування. У разі, якщо податкова накладна не була складена на операцію з постачання товарів чи послуг, штраф нараховується на суму ПДВ, що мала б бути нарахована за цією операцією.

Для бухгалтерського обліку податку на додану вартість на ТОВ «УАТ» застосовуються такі субрахунки до рахунку 64 «Розрахунки за податками і платежами»:

- 641 «Розрахунки за податками»;
- 643 «Податкові зобов'язання»;
- 644 «Податковий кредит» [2].

Детальна характеристика субрахунків та аналітичних рахунків, які застосовуються для обліку розрахунків з податку на додану вартість на підприємстві ТОВ «УАТ» наведено в табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Характеристика субрахунків і аналітичних рахунків для обліку ПДВ

Рахунок, субрахунок	Характеристика
1	2
6415 «Розрахунки з ПДВ»	для ведення обліку податку на додану вартість
643 «Податкові зобов'язання»	для обліку суми ПДВ, визначену, виходячи із суми одержаних авансів (попередньої оплати) за готову продукцію, товари, інші матеріальні цінності та нематеріальні активи, роботи, послуги, що підлягають відвантаженню (виконанню)
644 «Податковий кредит»	для обліку суми ПДВ, на яку підприємство має право зменшити своє податкове зобов'язання

Джерело: згруповано автором на основі [2,7,60]

Дані первинного обліку є основою для відображення на рахунках обліку сум податкового кредиту та податкового зобов'язання з ПДВ [55]. Документами,

які підтверджують право на податковий кредит є: зареєстровані в ЄРПН податкові накладні/розрахунки коригування; митні декларації (тимчасові, додаткові й інші види митних декларацій, за якими сплачують суми податку до бюджету під час увезення товарів на митну територію України); інші документи, передбачені п. 201.11 ПКУ [64].

Підставою для нарахування сум ПДВ, що входять до податкового кредиту (без податкової накладної), може бути бухгалтерська довідка, складена відповідно до п. 36 підрозділу 2 р. ХХ ПКУ. Відображення податкового кредиту з податку на додану вартість на рахунках бухгалтерського обліку ТОВ «УАТ» наведено в табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Кореспонденція рахунків з обліку податкового кредиту з ПДВ ТОВ «УАТ»

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		
	Сума, грн.	Дт	Кт
1	2	3	4
Оприбуткований товар від постачальника ТОВ «Калина»	50000,00	281	631
Відображено податковий кредит з ПДВ	10000,00	644	631
Сплачено з розрахункового рахунку за придбаний товар постачальнику ТОВ «Калина»	60000,00	631	311
Перераховано аванс постачальнику ТОВ «Грона»	36000,00	371	311
Визнано податковий кредит з ПДВ	6000,00	644	631
Отримані товари від ТОВ «Грона»	30000,00	281	631
Зарахування раніше перерахованого авансу в рахунок погашення заборгованості за придбаний товар ТОВ «Грона»	36000,00	631	371
Відображено повернення товарів (сторно) ТОВ «Стелсі»	500,00	281	631
Відкоригований податковий кредит з ПДВ (сторно)	100,00	644	631

Джерело: згруповано автором на основі даних підприємства

Відображення податкового зобов'язання з податку на додану вартість на рахунках бухгалтерського обліку в ТОВ «УАТ» представлено в табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Бухгалтерський облік податкового зобов'язання з ПДВ

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		
	Сума, грн.	Дт	Кт
1	2	3	4
Відвантажено товар покупцю	36000,00	361	702
Визнано податкове зобов'язання з ПДВ	7000,00	702	643
Оплачено покупцем відвантажені товари	42000,00	311	361
Списано собівартість реалізованих товарів	29000,00	902	281
Отриманий аванс від покупця за товар	6000,00	311	681
Визнано податкове зобов'язання з ПДВ	1000,00	702	643
Відвантажений товар покупцю	6000,00	361	702

Продовження табл. 2.11

1	2	3	4
Зараховано попередню оплату в рахунок погашення зобов'язань за товар	6000,00	681	361
Списано собівартість реалізованих товарів	4800,00	902	281
Повернутий товар покупцями	500,00	704	361
Відкориговане податкове зобов'язання з ПДВ(сторно)	100,00	704	643
Відкориговано собівартість товарів (сторно)	380,00	902	281
Списані зіпсовані товари понад норми природного убутку	15,00	947	281
Визнано податкове зобов'язання з ПДВ (на вартість товарів понад нормами природного убутку)	3,00	947	643
Списано вартість втраченого товару на фінансовий результат	15,00	791	947

Джерело: згруповано автором на основі [2,8,26,60]

Інформація, стосовно обліку зобов'язань перед бюджетом з податку на додану вартість на ТОВ «УАТ» відображається наступним чином (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Характеристика фактографічної інформації, щодо обліку зобов'язань з ПДВ

Джерело інформації	Зміст	Використання в обліково-аналітичному процесі
1	2	3
Журнали-ордери і дебетові відомості	Узагальнення інформації щодо окремих об'єктів обліку	Оцінка структури та динаміки об'єкту аналізу
Баланс (звіт про фінансовий стан)	Містить інформацію щодо майна підприємства та джерел його формування	Відображення інформації про активи, капітал і зобов'язання підприємства з показниками звітного і попереднього періоду
Розрахунки (довідки) бухгалтерії	Містить відомості про господарську операцію та підтверджує її здійснення	Відображення поточних зобов'язань перед бюджетом з податку на додану вартість
Податкова накладна	Асортимент товарів, кількість, ціна, вартість та сума ПДВ	Окреслює перелік товарів, вартість без ПДВ, разом з ПДВ тощо
Податкова декларація з ПДВ	Містить дані щодо зобов'язання перед бюджетом з ПДВ	Сприяє відображенню ПДВ в обліковій системі підприємства

Джерело: згруповано автором на основі [3,8,16,55]

На основі зареєстрованих та отриманих податкових накладних в програмі MEDOK заповнюється Декларація з ПДВ. Перед складанням декларації, бухгалтеру ТОВ «УАТ» необхідно переконатися, що програма містить всі необхідні оновлення. Спочатку необхідно підготувати «Реєстр виданих та отриманих ПН». На вкладці «Відсутні у реєстрі», відмічаються потрібні

документи галочками і за допомогою правої клавіші миші обирається пункт «Додати в реєстр». Після заповнення реєстру він перевіряється та зберігається, після чого формується декларація з ПДВ.

Для створення Податкової декларації з ПДВ (ідентифікатор форми J/F0200126) в програмі MEDOK необхідно перейти до розділу «Облік ПДВ» - «Реєстр виданих та отриманих податкових накладних». На панелі стану документу натиснути «Наступні дії» - «Створити пакет звітів». У вікні, що з'явилося зазначаються позначками документи, які необхідно створити [45].

Створені документи можна переглянути у модулі «Реєстр звітів». Для відправки декларації, її потрібно перевірити, підписати ЕЦП і відправити до контролюючого органу. Протягом доби надходить перша та друга квитанції в електронному вигляді у текстовому форматі щодо результатів обробки та прийняття податкової декларації з ПДВ. Сплата до бюджету належних сум ПДВ здійснюється документами «Платіжна інструкція» та «Банківська виписка».

Для отримання як підсумкових, так і деталізованих даних з обліку розрахунків за ПДВ можна застосовувати стандартні та регламентовані звіти, які надає програма «BAS Бухгалтерія». Аналіз стану розрахунків за ПДВ здійснюється через звіт «Оборотно-сальдова відомість по рахунку». Крім того, на основі введених даних програма дає можливість формувати регламентований звіт «Податкова декларація з ПДВ» [45].

Завданнями автоматизованого обліку та аналізу розрахунків з бюджетом за податками на підприємстві ТОВ «УАТ» є: правильність визначення бази для нарахування податку; нарахування податків; правильність документального оформлення (оформлених відповідно до вимог чинного законодавства, розрахунково-платіжних документів) та ведення бухгалтерського обліку за рахунком 64 [6].

В табл. 2.13 наведено задачі обліку та аналізу розрахунків з бюджетом за податками.

Таблиця 2.13 – Задачі обліку та аналізу розрахунків з бюджетом за податками

Задавання обліку і аналізу розрахунків з бюджетом за податками	Документи, що використовуються для реалізації даної задачі в комп'ютерній бухгалтерії
синтетичний та аналітичний облік;	План рахунків Довідник «Податки та відрахування»
визначення бази оподаткування; нарахування податків та внесків; визначення ПК; своєчасне оформлення документів за операціями за розрахунками з податків	Документ «Податкова накладна» Документ «Платіжна інструкція» Документ «Банківська виписка» Документ «Видаткова накладна» Документ «Прибуткова накладна» Системні та регламентовані звіти

Джерело: згруповано автором на основі [34,62,68]

Вхідними даними для обліку та аналізу розрахунків з бюджетом за податками є: первинні документи; розрахунки та довідки за окремими видами платежів; виписки банку та додані до них документи про перерахування сум, що підлягають сплаті до бюджету [62].

Вихідними даними задачі обліку розрахунків з бюджетом за податками є: бухгалтерські записи за рахунком 64 «Розрахунки за податками та платежами», журнали-ордери.

Податкове навантаження з ПДВ – співвідношення суми податку на додану вартість до сплати в бюджет до загальної суми отриманого прибутку. Коефіцієнт податкового навантаження ТОВ «УАТ» наведений в таблиці 2.14. Виходячи з аналізу податкового навантаження підприємства за 2024 рік, видно, що коефіцієнт податкового навантаження до доданої вартості відповідно склав: у 1 кварталі – 1,9%; у 2 кварталі – 4,2%; у 3 кварталі – 3,7% та у 4 кварталі – 4,3%. Протягом 2-4 кварталу спостерігається зниження обсягів реалізації і відповідно розміру сплаченого ПДВ, що відбулося через скорочення замовлень та порушення логістики через військову агресію РФ.

Протягом 2024 року на підприємстві ТОВ «УАТ» відсутні випадки блокування ПК.

Інформаційною базою для здійснення контролю за розрахунками з податку на додану вартість у ТОВ «УАТ» виступають: внутрішній наказ щодо облікової політики підприємства, чинні договори з постачальниками,

підрядними організаціями, покупцями й замовниками, первинна документація, що підтверджує сплату ПДВ, податкові реєстри, а також нормативно-правові акти, які регламентують порядок ведення обліку цього податку.

Таблиця 2.14 – Аналіз податкового навантаження ПДВ ТОВ «УАТ» за 2024 р.

Період	Податкове зобов'язання, тис. грн		Податковий кредит, тис. грн		Сума ПДВ до сплати, тис. грн	Коефіцієнт податкового навантаження, %
	Виторг від реалізації без ПДВ	ПДВ	Вартість придбання без ПДВ	ПДВ		
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
1 квартал	20165,3	4033,1	18161,0	3632,2	400,9	1,9
2 квартал	10360,5	2072,1	8199,0	1639,8	432,3	4,2
3 квартал	11128,5	2225,7	9054,0	1810,8	414,9	3,7
4 квартал	10042,1	2008,4	7879,5	1575,9	432,5	4,3
Разом	51696,4	10339,3	43293,5	8658,7	1680,6	3,3

Джерело: згрупованого автором на основі даних підприємства

До недоліків контролю розрахунків з бюджетом за ПДВ на підприємстві ТОВ «УАТ» можна віднести:

- відсутність чіткого плану-графіка та програми внутрішнього моніторингу розрахунків із податків і зборів;
- брак належно оформлених робочих документів для внутрішнього контролера.

Усунення зазначених недоліків дозволить посилити систему внутрішнього контролю в ТОВ «УАТ», а також створить передумови для формування ефективного організаційного й методичного механізму його реалізації.

Отже, відображення розрахунків з бюджетом за непрямими податками (зокрема, податком на додану вартість) в умовах інформаційних технологій відбувається завдяки використанню спеціалізованих програм та систем обліку та податкового звітності. Такий підхід робить обробку фінансових даних та сплату податків більш ефективними і точними. Інформаційні технології також дозволяють автоматично оновлювати систему відповідно до змін в податковому законодавстві, що допомагає уникнути помилок в обчисленнях та забезпечує дотримання законодавства.

2.3 Напрями удосконалення облікового забезпечення розрахунків з бюджетом та податком на додану вартість ТОВ «УАТ»

Процедура ведення обліку податку на додану вартість і здійснення розрахунків із бюджетом є складною та ресурсоємною, тому навіть незначна помилка може спричинити численні порушення та неточності, що негативно впливають як на фінансово-господарську діяльність, так і на достовірність відображення фінансово-майнового стану підприємства. Одним із ключових рішень для подолання цієї проблеми є впровадження автоматизованих систем бухгалтерського обліку та аналізу на основі новітніх інформаційних технологій [34].

Застосування цифрових технологій при організації обліку розрахунків за розрахунками з ПДВ дозволяє підвищити достовірність, точність і якість та облікових даних за рахунок їх автоматичної підтримки. Це дозволяє підвищити якість та скоротити час на формування і подання звітності. Використання цифрових технологій дозволяє здійснювати формування податкової звітності у режимі реального часу.

Внутрішній контроль є однією із функцій управління діяльністю підприємств. Одним із його вирішальних завдань є надання інформації про діяльність підприємства для прийняття ефективних управлінських рішень, що можливе лише за його раціональної організації [38].

В частині контролю розрахунків за податком на додану вартість можна виділити ва його основних напрямки, відповідно до яких різнитиметься об'єкт та предмет контролю (табл. 2.15).

При організації системи внутрішнього контролю на підприємстві важливо дотримуватись системного підходу, що охоплює комплексну перевірку всіх операцій, пов'язаних з розрахунками з бюджетом, зокрема з ПДВ. Це дозволяє не тільки забезпечити дотримання чинного законодавства України, а й знижує ризик виникнення порушень, що можуть призвести до штрафних санкцій

або проблем з податковими органами [33]. На ТОВ «УАТ» суб'єктом внутрішнього контролю виступає бухгалтерська служба підприємства.

Таблиця 2.15 – Об'єкт та предмет контролю розрахунків за ПДВ

Розрахунки за ПДВ	
Об'єкти контролю	
Операції, що формують базу оподаткування ПДВ	Операції, пов'язані з нарахуванням та сплатою ПДВ
Предмет внутрішнього контролю	
Перевірка правильності визначення податкової бази	Оцінка коректності нарахування податку, а також повноти й своєчасності виконання податкових зобов'язань платником

Джерело: складено автором на основі [27,33,37]

Принципи організації та реалізації системи внутрішнього контролю безпосередньо залежать від специфіки організаційної структури підприємства. Зокрема, облік податкових зобов'язань вимагає високого рівня регламентованості та передбачає серйозну відповідальність за недотримання встановлених вимог, що зобов'язує керівництво і бухгалтерську службу ТОВ «УАТ» приділяти цьому напрямку підвищену увагу.

За часом здійснення розрізняються попередній, поточний та наступний контроль розрахунків за податком на додану вартість, за якими відрізняється методика контролю (додаток В).

Попередній контроль передбачає виконання контрольних дій до моменту проведення операцій, що стосуються обчислення та сплати ПДВ. Основною метою цього виду контролю є запобігання фінансово необґрунтованим діям, зокрема уникнення неправомірного відображення податкового кредиту та зобов'язань з податку на додану вартість [21].

Крім того, такий контроль має важливе значення для попередження помилок в Декларації з ПДВ в частині заповнення Додатку 1 «Відомості про суми ПДВ, зазначені у податкових накладних/розрахунках коригування до ПН, не зареєстрованих в ЄРПН, та про податковий кредит з урахуванням його коригування».

Аналізуючи практику усунення помилок, зафіксованих у Додатку 1 Декларації з ПДВ, можна зробити висновок про її складність. Зокрема, для коригування помилки необхідно подати нову звітну декларацію з ПДВ із

відповідним додатком (у разі виявлення помилки до 20 числа місяця, що настає за звітним), або ж уточнюючий розрахунок податкових зобов'язань, якщо помилку встановлено після зазначеного строку [65].

Окрім того, своєчасна перевірка статусу контрагента як платника ПДВ до здійснення операцій дозволяє уникнути збиткових для ТОВ «УАТ» поставок. Неможливість зарахування податкового кредиту з ПДВ щодо придбаних матеріальних ресурсів призводить до підвищення собівартості виготовленої продукції.

В умовах ринкової економіки та жорсткої конкуренції підприємства прагнуть мінімізувати виробничі витрати. У зв'язку з цим вони з особливою увагою підходять до вибору поставальників, орієнтуючись не лише на цінову політику, а й на можливість отримання податкового кредиту як засобу реального зниження собівартості продукції [65].

Для уникнення можливих негативних наслідків, ТОВ «УАТ» повинно вжити заходів для перевірки наявності чинного свідоцтва платника ПДВ у своїх контрагентів, а також правильності індивідуальних податкових номерів. Невірність таких даних може призвести до укладання не вигідних контрактів або виникнення додаткових податкових зобов'язань, що негативно вплинуть на фінансовий стан підприємства.

Завчасний контроль за наявністю діючого свідоцтва платника ПДВ та коректністю податкових даних контрагентів дозволяє значно знизити ризики помилок, що можуть призвести до штрафних санкцій. Це важливий етап у забезпеченні точності розрахунків і дотримання податкових норм [37].

Внутрішній контроль розрахунків за ПДВ, зокрема перевірка коректності нарахувань і своєчасної сплати податку, має критичне значення для запобігання фінансовим втратам через помилки, допущені в податкових накладних. Невірно заповнена накладна може призвести до того, що підприємство не зможе визнати податковий кредит, що, в свою чергу, підвищить податкове навантаження на нього.

Методика поточного контролю значно відрізняється від методики попереднього контролю. Основна мета поточного контролю розрахунків за ПДВ полягає у підтвердженні права платника податку на визнання податкового кредиту з ПДВ та у запобіганні відмові податкових органів у цьому праві. Це важливий етап для забезпечення правильності обчислення податкових зобов'язань та уникнення штрафних санкцій.

У свою чергу, наступний контроль правильності розрахунків за ПДВ є складнішим, оскільки він включає в себе ретельну перевірку всіх операцій з нарахування та сплати ПДВ після їх виконання. Цей контроль повинен здійснюватися в кінці звітної періоду, перед поданням Декларації з ПДВ. Така перевірка є більш трудомісткою та вимагає детальної документації кожної операції [26].

Зазначений наступний контроль повинен проводитися суцільно, аби максимально зменшити ризик виникнення штрафів і санкцій. Загалом, методика контролю за ПДВ повинна бути орієнтована на перевірку правильності визначення бази оподаткування, правильності обчислення податкового кредиту та зобов'язань, а також на своєчасне перерахування цих сум. Внутрішній контроль допомагає охопити всі операції та підвищити ефективність перевірки нарахувань і сплати ПДВ, що є важливим аспектом у забезпеченні фінансової стабільності підприємства [27].

Контроль розрахунків за ПДВ охоплює такі важливі питання як, спостереження за дотриманням вимог податкового законодавства та виконання фінансових зобов'язань перед бюджетом.

Внутрішній контроль розрахунків за ПДВ може забезпечити повноту нарахування та своєчасність сплати податку, а також знизити податкові ризики та втрати, а отже, захистити суб'єкта господарювання від штрафних санкцій, чим, в свою чергу, підвищує податкову дисципліну платника податку.

Основні завдання контролю розрахунків за ПДВ представлено на рис. 2.2:

Рисунок 2.2 – Основні завдання контролю розрахунків за ПДВ

Джерело: побудовано автором на основі [27]

Внутрішній контроль розрахунків за ПДВ дозволяє досягти балансу інтересів держави та платника податку. Але для забезпечення такого балансу потрібен адекватний інструментарій внутрішнього контролю розрахунків за ПДВ. Основні методи та прийоми контролю розрахунків з ПДВ представлено на рис. 2.3.

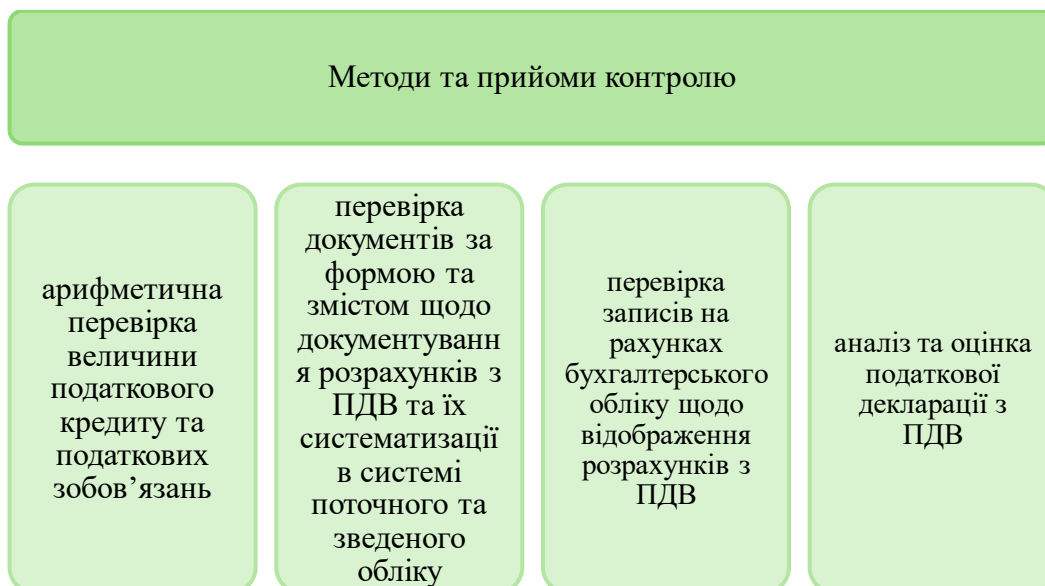

Рисунок 2.3 – Основні методами та прийоми контролю розрахунків з ПДВ

Джерело: побудовано автором на основі [27]

Для здійснення запланованих процедур контролю розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість на підприємстві ТОВ «УАТ» використовуються наступні джерела інформації: первинні документи (розрахунки з окремих видів платежів, довідки, виписки банку і підтверджувальні документи щодо перерахування відповідних сум до бюджету, акти перевірок податковими службами); документи синтетичного обліку, записи на рахунках 64, 643,644, журнали-ордери та оборотно-сальдові відомості тощо [20].

Одним з важливих завдань ДПС є забезпечення зручного, швидкого та надійного обміну інформацією між платниками та контролюючими органами. Його основою є онлайн-сервіс «Електронний кабінет», який в цілому успішно функціонує, але потребує удосконалення в технічному та методологічному плані. Електронний кабінет в процесі функціонування взаємодіє з іншими інформаційно-телекомунікаційними системами ДПС. Доступ до відкритої (загальнодоступної) частини Електронного кабінету мають усі користувачі без використання електронних довірчих послуг. Робота електронного кабінету постійно вдосконалюється. Потребують уваги питання інформаційної безпеки, технічної надійності, розширення функціональності [23].

Поширення цифрових технологій призводить до трансформації організації обліку і оподаткування, змінюються традиційні підходи до системи обліку. Основним недоліком використання цифрових технологій при організації облікових процедур є відсутність абсолютної конфіденційності.

Відображення розрахунків з бюджетом за ПДВ в умовах інформаційних технологій включає в себе використання спеціалізованих програм і систем для ефективного обліку, сплати та звітності щодо податку на додану вартість. На підприємстві ТОВ «УАТ» для ведення обліку ПДВ та складання звітності широко застосовуються інформаційні системи та технології. Вони допомагають вести облік всіх операцій, які підлягають оподаткуванню ПДВ. Це включає в себе реєстрацію внесених операцій, виписку рахунків, ідентифікацію правильних податкових ставок і класифікацію операцій. ІТ-системи дозволяють

автоматизувати обчислення суми ПДВ на основі даних про операції, що включає автоматичний розрахунок і облік податкових зобов'язань, надавати попередження про наближення строків сплати ПДВ і подачі звітності. Інформаційні технології дозволяють створювати електронні звіти та надсилати їх до податкових органів [34].

Для спрощення процесу виконання операцій з оподаткування ПДВ бухгалтеру ТОВ «УАТ» рекомендовано впровадити вдосконалену програму, що дозволяє перевіряти правильність нарахування та сплати ПДВ. Така програма забезпечить перевірку відповідності податкових накладних та інших документів вимогам чинного податкового законодавства, що дозволить уникнути помилок і своєчасно виявляти можливі порушення. Впровадження цієї програми значно підвищить ефективність бухгалтерського обліку та дозволить більш оперативно і точно здійснювати розрахунки з бюджетом за ПДВ. Оформлення перевірки операцій наведено в додатку Д.

Методика внутрішнього контролю вимагає застосування спеціалізованих інструментів й методів, які повинні бути використані в визначеній послідовності, з дотриманням основних принципів контролю. Ключовим елементом ефективної організації внутрішнього контролю є належне інформаційне забезпечення, яке забезпечує доступ до необхідних даних для виконання контрольних заходів [24]. На попередньому етапі виконується перевірка контрагента. На цьому етапі на ТОВ «УАТ» було використано наступний робочий документ (табл. 2.17):

Таблиця 2.17 – Перевірка контрагента ТОВ «УАТ»

№ п.п.	Назва контрагента	Статус контрагента	Співпраця погоджена	Причина відмови
1	2	3	4	5
1	ТОВ «АРЕС»	Не платник ПДВ	Ні	Неможливість отримання податкового кредиту, наявність аналогічного постачальника-платника ПДВ з аналогічними цінами на послуги
2	ТОВ «ПОЛЯРІС»	Платник ПДВ	Так	-
...
40	ТОВ «ГРОНА»	Платник ПДВ	Так	-

Джерело: згруповано автором на основі [36,43,61]

Наступний робочий документ використовується на ТОВ «УАТ» для погоджених контрагентів з першої форми. Цей документ дозволяє контролювати наявність всіх документів для забезпечення взаємовідносин між підприємством і контрагентом (як ведуться розрахунки: по договору чи за розрахунковими документами тощо) (табл. 2.18).

Таблиця 2.18 – Інформацію про згоду сторін співпраці ТОВ «УАТ»

№ п.п.	Назва контрагента	ПІН контрагента	Документ, що засвідчує угоду сторін
1	2	3	4
1	ТОВ «ПОЛЯРІС»	2468377877	Договір № 2601 від 13.05.2001
2	ТОВ «КУЗОВ»	8987463846	Договір № 5543 від 12.07.2002
...
35	ТОВ «ГРОНА»	7849566739	Рах. №17 від 15.05.24, Акт №18 від 27.05.24

Джерело: згруповано автором на основі даних підприємства

Для поточного контролю розрахунків за ПДВ ТОВ «УАТ» доцільно використати робочі документи оформлені в табл. 2.19.

Основна задача документу засвідчити наявність податкових накладних/розрахунків коригування від постачальника, їх реєстрацію в ЄРПН. Це підтверджує правомірність визнання ПК.

Таблиця 2.19 – Контроль податкових накладних та розрахунків коригування від постачальників ТОВ «УАТ» за 2024 р.

№ п.п.	Період	Назва контрагента	Наявність ПН/РК, грн.			Відхилення	Сума операції з ПДВ, грн.	Ставка ПДВ, %
			За даними бух.програми	(МЕДОС)	За даними контролю			
1	2	3	4	5		6	7	
1	січень	-	13 000,00	13 000,00	13 000,0	-	78 000,0	20
2	лютий	-	2 000,00	2 000,00	2 000,0	-	12 000,0	20
...
12	грудень	-	3 000,00	3 000,00	3 000,0	-	18 000,0	20

Джерело: згруповано автором на основі даних підприємства

Далі пропонується ввести робочу таблицю з податкового кредиту. Приклад робочої таблиці наведено в таблиці 2.20.

Таблиця 2.20 – Робоча таблиця з податкового кредиту як основа для складання Декларації з ПДВ

Податковий кредит	З 1 по 15 число поточного місяця		З 16 числа до кінця поточного місяця		Усього	
	база оподаткування	ПДВ	база оподаткування	ПДВ	база оподаткування	ПДВ
Придбання товарів/послуг та необоротних активів на митній території України	3360180	672036	2505411	501082	5865591	1173118
Ввезені на митну територію України товари, необоротні активи	0	0	0	0	0	0
Послуги, отримані від нерезидента, місце постачання яких знаходиться на митній території України		0	0	0	0	0
Коригування податкового кредиту	0	0	0	0	0	0
Усього	3360180	672036	2505411	501082	5865591	1173118

Джерело: згруповано автором на основі [26,49]

При процедурі наступного контролю ТОВ «УАТ» використовує форму, наведену в таблиці 2.21.

Таблиця 2.21 – Контроль виданих податкових накладних та розрахунків коригування ТОВ «УАТ» за 2024 р.

№ п.п.	Назва контрагента	Дата	За даними підприємства				За даними контролю				Відхилення
			База оподаткування, грн	Ставка ПДВ, %	Сума ПДВ, грн	Рєєстрація в	База оподаткування, грн	Ставка ПДВ, %	Сума ПДВ, грн	Рєєстрація в	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	ТОВ «ГРОМ»	01.07.24	120000,0	20	20000,00	+	120000,0	20	20000,00	+	-
2	ТОВ «КАЛИНА»	02.07.24	600000,0	20	100000,00	+	600000,0	20	100000,00	+	-
...
22	ТОВ «КРОТ»	30.07.24	36000,0	20	6000,00	+	36000,00	20	6000,00	+	-

Джерело: згруповано автором на основі даних підприємства

Найперше, доцільно ввести робочу таблицю з податкового зобов'язання. Приклад робочої таблиці наведено в таблиці 2.22.

Таблиця 2.22 – Робоча таблиця з податкового зобов'язання як основа для складання Декларації з ПДВ

Податкові зобов'язання	3 1 по 15 число поточного місяця		3 16 числа до кінця поточного місяця		Усього	
	база оподаткування	ПДВ	база оподаткування	ПДВ	база оподаткування	ПДВ
Операції на митній території України, що оподатковуються	3655810	731162	2755458	551092	6411268	1282254
за основною ставкою	0	0	0	0	0	0
Інші операції, що оподатковуються за нульовою ставкою	0	0	0	0	0	0
Коригування податкових зобов'язань	0	0	0	0	0	0
Усього	3655810	731162	2755458	551092	6411268	1282254

Джерело: згруповано автором на основі [24,61]

Для перевірки повноти включення всіх податкових накладних і розрахунків коригування в Декларацію з ПДВ ТОВ «УАТ» використовує форму наведену в табл. 2.23.

Таблиця 2.23 – Контроль включення податкових накладних та РК в Декларацію з ПДВ ТОВ «УАТ» за 2024 р.

№ п.п	Назва контрагента	Дата	За даними підприємства		За даними контролю		Відхилення
			Реєстр отриманих та виданих податкових накладних, грн.	Декларація з ПДВ, грн.	Реєстр отриманих та виданих податкових накладних, грн.	Декларація з ПДВ, грн.	
Податковий кредит							
1	ТОВ «ПОЛЯРІС»	01.07.24	13 000,00	13 000,00	13 000,00	13 000,00	-
2	ТОВ «КУЗОВ»	02.07.24	2 000,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	-
...	-
34	ТОВ «ГРОНА»	31.07.24	3 000,00	3 000,00	3 000,00	3 000,00	-
Разом			47 500,00	47 500,00	47 500,00	47 500,00	
Податкове зобов'язання							
1	ТОВ «ГРОМ»	01.07.24	120 000,00	120 000,00	120 000,00	120 000,00	-
2	ТОВ «КА-ЛИНА»	02.07.24	600 000,00	600 000,00	600 000,00	600 000,00	-
...	-
22	ТОВ «КРОТ»	30.07.24	36 000,00	36 000,00	36 000,00	36 000,00	-
Разом			948 000,00	948 000,00	948 000,00	948 000,00	

Джерело: згруповано автором на основі даних підприємства

Важливим завданням контролю є переконання в тому, що сума ПДВ до сплати в бюджет вказана в Декларації правильно. Для контролю цієї задачі ТОВ «УАТ» за 2024 р. використовує форму наведену в табл. 2.24.

Таблиця 2.24 – Контроль повноти сплати ПДВ до бюджету ТОВ «УАТ» за 2024 р.

№ п.п	Період	За даними підприємства			За даними контролю			Відхилення
		ПЗ	ПК	ПДВ до сплати	ПЗ	ПК	ПДВ до сплати	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Липень	948000,00	47500,00	900500,00	948 000,00	47 500,00	900500,00	-
2	серпень	705600,00	653024,0	52576,00	705600,00	653024,0	52576,00	705600,00

Джерело: згруповано автором на основі даних підприємства

Бухгалтерський облік у ТОВ «УАТ» виконує функцію контролю, що включає перевірку законності, точності та обґрунтованості господарських операцій. Особливу важливість на підприємстві набуває контроль за розрахунками з бюджетом, включаючи податки та інші платежі. Забезпечення своєчасної і повної сплати податків, а також своєчасне подання податкових звітів, є критичними для запобігання податковим правопорушенням та збереження фінансової стабільності підприємства[24].

На підприємстві ТОВ «УАТ» контроль за розрахунками з бюджетом щодо податку на додану вартість здійснюється на регулярній основі бухгалтерією. Під час формування податкової звітності головний бухгалтер перевіряє роботу бухгалтерів, що займаються обліком ПДВ. Крім того, наприкінці року, перед складанням річної фінансової звітності, проводиться інвентаризація розрахунків, включаючи податкові зобов'язання. Склад інвентаризаційної комісії визначається керівником підприємства.

З огляду на те, що на підприємстві впроваджено автоматизований облік, а процес складання та подання звітності виконується за допомогою програми

MEDOK, це значно покращує точність і надійність облікової інформації. Такий підхід дозволяє вести облік розрахунків за податками та платежами як єдину, взаємопов'язану систему, що сприяє більш ефективному управлінню фінансовими потоками підприємства.

Під час перевірки розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість необхідно звертати увагу на наступні моменти: правильність визначення бази оподаткування та застосування вірної ставки податку та платежу, а також величину отриманої внаслідок розрахунку суми податкового платежу; своєчасність надання податкових декларацій та документів, що підтверджують розрахунки платежів, до податкових органів; повнота перерахування суми ПДВ до бюджету; відповідність записів в реєстрах аналітичного та синтетичного обліку, Головній книзі і фінансовій звітності (Баланс, Звіт про фінансові результати); за наявності штрафних санкцій від контролюючих органів, факт їх сплати та виправлення виявлених податкових порушень [21].

Контроль розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість ведеться з урахуванням нормативно-правової бази України, враховуючи систему оподаткування підприємства ТОВ «УАТ». Враховуючи, що ТОВ «УАТ» перебуває на загальній системі оподаткування, контроль розрахунків з бюджетом проводиться в розрізі податку на прибуток, ПДВ, ПДФО, військового збору, єдиного соціального внеску.

При перевірці розрахунків за ПДВ, перевіряється правильність визначення об'єкта та бази оподаткування, встановлення ставки податку до бази оподаткування, відображення бухгалтерських записів з нарахування зобов'язань з ПДВ, відображення в реєстрах аналітичного та синтетичного обліку, повнота та своєчасність сплати податкового зобов'язання до бюджету.

Враховуючи специфіку нарахування та сплати податку на додану вартість, перевіряється: дата виникнення податкового кредиту, правильність розрахунку податку, враховуючи всі складові, своєчасність реєстрації податкових накладних (податкових зобов'язань) тощо [3].

Податкове планування займає важливу роль серед факторів, що впливають на платоспроможність підприємства, оскільки його грамотно розроблені стратегії можуть значно покращити рентабельність виробничих процесів і зміцнити позиції компанії на ринку. Правильне використання інструментів податкового планування дозволяє знизити податкове навантаження, що, у свою чергу, підвищує фінансову стійкість та конкурентоспроможність підприємства.

Головним ризиком схем з оптимізації є визнання дій з такої оптимізації такими, які є ухиленням від сплати податків. Важливим є відслідковування змін у законодавстві, регулюванні та політичних тенденціях. Оптимізація вимагає побудови підходів та роботи з контрагентами.

Для визначення необхідності в податковому плануванні важливо оцінити фактичне податкове навантаження на підприємство. Проведення таких розрахунків дозволить прийняти обґрунтовані рішення щодо тих заходів, які слід вжити для оптимізації податкових витрат і підвищення фінансової ефективності підприємства (табл. 2.25).

Таблиця 2.25 – Диференціація заходів з податкового планування

Рівень податкового навантаження, %	Заходи і вимоги до персоналу	Потреба в податковому плануванні
1	2	3
10-30	чітке ведення бухгалтерського обліку, організація внутрішнього документообігу, використання податкових пільг; наявність кваліфікованого бухгалтера; періодичні консультації з податковими експертами	Мінімальна, разові заходи
30-55	податкове планування як складова загальної стратегії управління, необхідність підготовки типових контрактних схем для довгострокових угод; кваліфікований персонал, контроль з боку фінансового директора; послуги спеціалізованих компаній	Необхідні, регулярні заходи
55-80	важлива складова стратегічного розвитку підприємства, організація тісної співпраці з усіма підрозділами, постійне консультування з податковим адвокатом, розробка податкових стратегій; обов'язковий аналіз юридичних та фінансових заходів з податковими експертами	Щоденні заходи
Більше 80	зміна напрямку діяльності чи податкової юрисдикції	

Джерело: Розроблено автором на основі [65,63]

На підприємстві ТОВ «УАТ» в 2024 році податкове навантаження складало від 1,9% до 4,3%, отже необхідними заходами для нього є чітке ведення бухгалтерського обліку та внутрішнього документообігу, використання прямих пільг; наявність професійного бухгалтера; разові консультації зовнішнього податкового консультанта.

Узагальнення результатів контролю розрахунків за ПДВ і прийняття управлінських рішень щодо їх об'єктивності важливі для підприємства ТОВ «УАТ» процедури, які дозволяють переконатися в точності фінансових операцій і відповідності їх податковим законам [18]. Складові контролю розрахунків за ПДВ можна представити наступним чином (табл. 2.26).

Усі ці етапи спрямовані на забезпечення об'єктивності розрахунків ПДВ і дотримання законодавства, а також на оптимізацію фінансових процесів на підприємстві ТОВ «УАТ».

Таблиця 2.26 – Складові контролю розрахунків за ПДВ

Аналіз фінансових операцій	Детальний аналіз операцій, які підлягають оподаткуванню ПДВ включає перевірку правильності обчислення ПДВ, класифікації операцій і правильності виписаних рахунків.
Перевірка розрахунків за ПДВ	Аналіз фінансових операцій і обліку ПДВ для перевірки відповідності законам і правилам.
Аналіз податкової звітності	Перевірка податкових декларацій і звітності про ПДВ, поданої до податкових органів. Важливо впевнитися, що податкові зобов'язання і звітність відповідають реальним розрахункам.
Перевірка дотримання податкового законодавства	Удосконалитися, що всі розрахунки і операції відповідають поточному податковому законодавству.
Управлінські рішення	Після проведення контролю можуть бути прийняті управлінські рішення. Це може включати коригування помилок в обліку, покращення процедур обліку і звітності, а також розробка стратегії оптимізації оподаткування
Податкова оптимізація	Використання результатів аналізу для розробки стратегії оптимізації оподаткування, з метою зменшення податкових ризиків і максимізації вигод
Документація і контрольні процедури	Впровадження ефективних документальних і контрольних процедур для забезпечення об'єктивності розрахунків за ПДВ в майбутньому.

Джерело: розроблено автором на основі [21,23,26]

У процесі перевірки необхідно також вивчити дотримання основних організаційних регламентів, які визначають структуру управлінської системи підприємства, розподіл повноважень та відповідальності, а також регулюють

відносини між власниками і управлінським персоналом. Це включає також взаємодію управлінського складу з контрольною та бухгалтерською службами підприємства. Метою перевірки податкової звітності з ПДВ є підтвердження її повноти, достовірності, а також відповідності чинному законодавству України. Для забезпечення ефективної діяльності підприємства необхідно розробляти управлінські документи, які полегшують правильний розрахунок суми податку на додану вартість. Такі документи також допомагають визначити суму до сплати в бюджет або суму, яка підлягає відшкодуванню з бюджету. Прийняття управлінських рішень щодо об'єктивності розрахунків за ПДВ включає серію кроків і розгляд питань, спрямованих на забезпечення точності та об'єктивності обліку та сплати цього податку [33]. Ключові аспекти, які доцільно враховувати при прийнятті таких управлінських рішень представлені в табл. 2.27.

Таблиця 2.27 – Аспекти прийняття управлінських рішень

Показники	Характеристика
1	2
Аналіз обліку та звітності	Проведення докладного аналізу обліку ПДВ та податкової звітності. Переконавшись, що всі операції коректно класифіковані та обліковані, а відповідність податковому законодавству забезпечена.
Порівняння з попередніми періодами	Порівняння даних з поточного періоду з аналогічними періодами минулих років. Це може допомогти виявити відхилення або зміни, які потребують уваги
Співпраця з податковими консультантами	Поради професійних податкових консультантів можуть бути корисними при прийнятті управлінських рішень. Вони можуть допомогти визначити найкращі дії та рекомендації для обліку ПДВ
Підготовка до податкових перевірок	Забезпечення документації та записів, необхідних для відстеження розрахунків ПДВ.
Стратегія моніторингу	Розробка стратегії моніторингу обліку ПДВ на постійній основі допоможе вчасно виявляти можливі проблеми та виправляти їх

Джерело: Розроблено автором на основі [43,55,63]

Управлінські рішення щодо об'єктивності розрахунків за ПДВ повинні бути направлені на підтримку відповідності податковому законодавству та зниження ризиків для бізнесу. Вони також можуть сприяти покращенню ефективності обліку та зменшенню можливих податкових платежів.

Для досліджуваного підприємства важливим завданням є оптимізація обліку та оподаткування податку на додану вартість, що сприятиме

вдосконаленню процесу податкового планування. Це включає в себе впровадження ефективних методів обліку ПДВ, що дозволяють більш точно прогнозувати податкові зобов'язання та знижувати ризики виникнення помилок у податкових розрахунках. Розробка та реалізація таких підходів допоможе покращити фінансове планування, забезпечити своєчасну сплату податків та мінімізувати податкові ризики підприємства. Завданням бухгалтера є правильне відображення в обліку ПДВ та правильність розрахунку податкового кредиту та визначення податкового зобов'язання.

При відображенні операцій з оподаткування ПДВ бухгалтеру необхідно:

- перевірити відповідність ведення обліку діючому законодавству;
- встановити правильність та законність визначення податкового кредиту та податкового зобов'язання;
- встановити правильність складання та подачі декларації з ПДВ;
- встановити правильність нарахування та сплати ПДВ до бюджету.

Впровадження на ТОВ «УАТ» вказаних пропозицій дасть змогу дослідити правильність та своєчасність проведення обліку та оподаткування податку на додану вартість, що призведе до поліпшення податкового планування, а також законність його відображення в обліку своєчасного виявлення порушень у операціях.

ВИСНОВКИ

В роботі було розглянуто облік розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість. В процесі дослідження було з'ясовано, що податок на додану вартість – непрямий податок, який нараховується та сплачується згідно норм розділу V ПКУ. Податок на додану вартість є одним з важливих джерел формування доходів Державного бюджету. В структурі надходжень податку на додану вартість переважає сума податку, яка сплачується при ввезенні імпортованих товарів.

Сфера оподаткування ПДВ в Україні регулюється законодавчими і підзаконними актами різних галузей права – Накази Міністерства фінансів, Постанови Кабінету Міністрів, Накази Державної податкової служби, Закони України. Основним є Податковий кодекс України. Дослідження методологічного забезпечення обліку розрахунків з бюджетом за ПДВ виявило, що важливими аспектами є правильне формування податкового кредиту і податкових зобов'язань, своєчасне складання податкових накладних і відповідність обліку чинним вимогам. Особливої уваги потребує контроль за дотриманням процедур реєстрації накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних та своєчасна сплата зобов'язань.

Облік та аналіз розрахунків за нарахуванням та сплатою податку на додану вартість досліджувався на прикладі підприємства ТОВ «УАТ». Провівши аналіз основних показників фінансового стану підприємства, можна зробити висновки, що фінансовий стан підприємства стійкий, на достатньому рівні знаходиться залежність від зовнішніх джерел фінансування. Підприємство в результаті своєї діяльності отримує прибуток. Облік ПДВ є важливою складовою фінансового управління підприємством ТОВ «УАТ» та відіграє ключову роль у фінансовому управлінні підприємством.

Оцінка організації роботи бухгалтерської служби ТОВ «УАТ» показала, що підприємство має чітко визначені базові засади облікової політики щодо

ПДВ. Водночас, наявні недоліки в частині своєчасності реєстрації податкових накладних та формування податкового кредиту за деякими операціями.

На досліджуваному підприємстві застосовуються такі субрахунки до рахунку 64 «Розрахунки за податками і платежами»: 641 «Розрахунки за податками»; 643 «Податкові зобов'язання»; 644 «Податковий кредит». Відображення розрахунків з бюджетом за ПДВ в умовах інформаційних технологій включає в себе використання спеціалізованих програм і систем для ефективного обліку, сплати та звітності щодо податку на додану вартість.

Критичний аналіз стану розрахунків ТОВ «УАТ» з бюджетом за ПДВ свідчить про наявність певних ризиків, таких як затримки у реєстрації податкових накладних; періодичні розбіжності між даними бухгалтерського обліку та податкової звітності; ризики втрати права на ПК у разі порушення термінів реєстрації.

Розглянувши стан контролю за розрахунками за податками і платежами на підприємстві ТОВ «УАТ», виявлено, що внутрішній контроль здійснюється самими працівниками при виконанні своєї роботи (самоконтроль), а також, враховуючи наявність бухгалтерської служби, є функціональний внутрішній контроль у вигляді вертикального контролю, який проявляється у взаємовідносинах «головний бухгалтер – бухгалтер».

Запропоновані напрями удосконалення облікового забезпечення розрахунків з бюджетом включають: посилення контролю за своєчасністю реєстрації податкових накладних; удосконалення внутрішніх процедур перевірки правильності формування податкового кредиту; активне використання електронних сервісів податкової служби для своєчасного виявлення та виправлення помилок.

Впровадження запропонованих заходів дозволить підвищити достовірність облікових даних, мінімізувати ризики фінансових санкцій та сприятиме загальному зміцненню фінансової дисципліни ТОВ «УАТ» в частині розрахунків за ПДВ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанас'єва І. І., Голованова Д. О. Ідентифікація облікової політики та облікової оцінки. Фінанси, облік та оподаткування: теорія і практика. Збірник наукових праці XIII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 24 листопада 2022 р.). Київ. НАУ. 2022. С. 14-16.
2. Безверхий К. В. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та інструкція про його застосування. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 150 с.
3. Білобровенко Т. В. Бухгалтерський облік і контроль розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість: дис. канд. екон. наук: 08.00.08. Київ, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», 2018. 280 с.
4. Бондаренко Т. Б. Юридичний зміст податку на додану вартість та його адміністрування. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2019. С. 122-127. DOI: <https://doi.org/10.32838/2707-0581/2019.5/21>
5. Бухгалтерський облік II: навчальний посібник. А. П. Косяк, А. В. Зубенко; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 326 с.
6. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: навч. посібник Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 772 с.
7. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. В. М. Соколов, І. А. Косата, Т. В. Розіт тощо; за ред. В. М. Соколова. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 222 с.
8. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Н.С. Акімова, О. О. Говоруха, Л.О. Кирильєва, Т. О. Євлаш. Х.: ХДУХТ, 2019. 182 с.
9. Бухгалтерський облік: підручник. 2-ге вид., випр. і доп. Львів: Видавництво ННБК «АТБ», 2020. 440 с.
10. Варналій З. С., Романюк М. В. Податкова система : підручник. К. : Знання України, 2019. 567 с.
11. Верига Ю. А. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Київ: Центр

- навчальної і практичної літератури, 2019. 520 с.
12. Власова О. Є. Конспект лекцій з курсу «Податковий облік»; О. Є. Власова; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х. ХНАМГ, 2010. 218 с.
 13. Воронко О. С., Штепа Н. П., Економічний аналіз. Навчальний посібник Львів: «Новий Світ-2000», 2018. 279 с.
 14. Голов С. Ф. Управлінський облік: підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2018. 400 с.
 15. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Дата оновлення: 09.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/436-15#Text> (дата звернення: 04.04.2025).
 16. Гуценко Т. О. Обліково-аналітичний інструментарій в управлінні стратегією підприємств агробізнесу. *Наукове фахове видання «Економіка та суспільство»*. 2023. №51. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-34>.
 17. Гуцаленко Л. В. Проблеми впровадження МСФЗ. Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: проблеми та перспективи. Зб. наук. праць наук. ред. В. С. Лукач. Ніжин, 2019. 294 с
 18. Гуцаленко Л. В., Марчук У. О. Реалізація контрольної функції обліку в управлінні поточними зобов'язаннями підприємств. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2015. № 2 (83). Т.1, С.43-48.
 19. Гуцаленко Л. В. Контроль в системі управління. *Облік і фінанси*. 2019, №1(83).С. 5-10. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1\(83\)-5-10](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1(83)-5-10)
 20. Гуцаленко Л. В., Романець А. В.. Внутрішній аудит у системі управління сучасного підприємства. *Формування ринкової економіки. Збірник наукових праць*. №33. 2018. С. 532-539.
 21. Даценко Г. В., Сімакович М. В. Організація внутрішнього контролю за нарахуванням та сплатою ПДВ на підприємстві. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua>(дата звернення: 04.03.2025).
 22. Дерев'янка С. І. Роль управлінської звітності в обліково-інформаційній системі підприємства / Збірник центру наукових публікацій «Велес» за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції. 2 Ч. «Наука як

- рушійна антикризова сила», м. Київ.: К.: Центр наукових публікацій, 2017. с. 23-32.
23. Доходи зведеного бюджету за 2024 рік. URL: <https://mof.gov.ua/storage> (дата звернення: 01.04.2025).
24. Дубинська О. О., Костюченко О. О. Проблеми і напрями вдосконалення розрахунків із податку на додану вартість на підприємствах України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 24, Ч. 2. С. 5-8.
25. Дугар Т. Є. Проблема адміністрування податку на додану вартість на сучасному етапі. *Економіка і суспільство*. 2016. В. 2. 689-693 с.
26. Замула І. В., Танасієва М. М. Внутрішній контроль: навчальний посібник. Чернівці: Технодрук, 2021. 336 с.
27. Ізмайлов Я. О., Єгорова І. Г. Досвід використання податку на додану вартість у країнах Європейського Союзу та перспективи його застосування в Україні. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2020. Вип. 6. С. 66-67. DOI 10.33244/2617-5932.6.2020.67-76
28. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>
29. Інформація про обсяги відшкодування податку на додану вартість з державного бюджету. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/vidshkoduvannya-ypdchv/informatsiya-pro-obsyagi-vidshkoduvannya> (дата звернення: 04.03.2025).
30. Качанова Т. Внутрішньогосподарський контроль: стан і шляхи вдосконалення. URL: <http://sophus.at.ua> (дата звернення: 04.03.2025).
31. Колеснікова О. М., Лесик І. О. Особливості ведення операцій на рахунку 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті». *Молодий вчений*. 2017, № 9 (49). С. 532-537.
32. Концева В. В. Обліково-аналітичне забезпечення оцінки податкового навантаження підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-12>

33. Коптєва Г. М. Облік і звітність в оподаткуванні: навчальний посібник. Х.: Видавництво «Підручник НТУ «ХП», 2018. 493 с.
34. Косарева І. П., Удовика Є. М. Удосконалення системи управління фінансовою стійкістю підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Випуск 23. С. 246-251.
35. Косач І. А., Жаворонок А. В., Марусяк Н. В. Сучасний стан прямого та непрямого оподаткування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 20, Ч. 2. С. 67-71.
36. Кузь В. І. Методичні підходи до аналізу податкового навантаження на основні показники діяльності суб'єкта господарювання. В. І. Кузь. Importance of Soft Skills for Life and Scientific Success: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference, March 1-2, 2022. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine. P. 130-133.
37. Лаговська О. А., Кузь В. І., Легенчук С. Ф., Кучер С. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: підручник. Київ: Кондор, 2018, 418 с.
38. Левченко З. М. Організація бухгалтерського контролю на підприємстві. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9e3addba-cdc9-4998-8a08-b829b75fd9ef/content> (дата звернення: 05.03.2025).
39. Лега О., Черненко К. Звітність у системі податкових розрахунків. *Причорноморські економічні студії*. 2020 №5(92). С. 154-158.
40. Лесько М. В. ПДВ та його вплив на господарську діяльність суб'єктів підприємництва: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / М.В. Лесько. Київ, 2014. 21 с.
41. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. N 356. Дата оновлення: 06.11.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text> (дата звернення: 05.03.2025).
42. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 05.03.2025).
43. Мурашко Т. Д. Первинні документи бухгалтерського обліку. Право знати все

- про податки і збори: зб. тез. доп. міжнар. наук.-прак. конф. м. Київ, 2019. С.4-23.
44. Нагайчук В. Сутність контролю як функції управління. URL: <http://sophus.at.ua> (дата звернення: 04.03.2025).
45. Назарова І. Я., Муравський В. В. Інформаційні системи та автоматизоване робоче місце бухгалтера: навчальний посібник. Тернопіль: «Крок», 2018. 301 с.
46. Національне положення (стандарт) 16 «Витрати», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. №318. Дата оновлення: 29.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 15.03.2025).
47. Національне положення (стандарт) 9 «Запаси» : Наказ Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. №246. Дата оновлення: 07.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 15.03.2025).
48. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда». Дата оновлення: 09.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00> (дата звернення: 15.03.2025).
49. НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73. Дата оновлення: 23.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 15.03.2025).
50. НПСБО 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року №92. Дата оновлення: 26.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 15.03.2025).
51. НПСБО 8 «Нематеріальні активи»: Наказ Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 року №242. Дата оновлення: 07.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99> (дата звернення: 15.03.2025).
52. Облік і аудит: конспект лекцій: навчальний посібник. для студ. спеціальності 073 «Менеджмент», КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Т. П. Лободзинська, Т. В. Павленко. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 162 с.
53. Облік і звітність в оподаткуванні: навчальний посібник для студентів закладів

- вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування». М. Т. Теловата, В.П. Пантелєєв, К.В. Безверхий, О. О. Григорєвська, С. І. Ковач, О.А. Юрченко. К.: НАСОА. 2019. 506 с.
54. Облік і звітність підприємств у системі оподаткування: навчальний посібник. М.І. Бондар, Л. Г. Ловінська, Н. М. Лисенко та ін.; за заг. ред. М. І. Бондаря та Н.М. Лисенко. 2-ге вид., переробл. і допов. К.: ДННУ «Акад. фін. управління», 2014. 585 с.
55. Облік, оподаткування і контроль в управлінні, 14 квітня 2021 р. Кропивницький, 2021. 177 с.
56. Оксенюк О.І. Фіскальна ефективність податку на додану вартість в економіці України: дис. к.е.н.: 08.00.08 / О. І. Оксенюк. Львів, 2015. 231 с.
57. Орищин Т.М. Сучасні підходи до оптимізації оподаткування підприємств. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: «Економіка і управління»*. 2020. Том 31(70). №3. С. 83-86. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-3-49>
58. Офіційний сайт Державної податкової служби України.. URL: <http://sfs.gov.ua> (дата звернення: 15.03.2025).
59. Пашкевич М. С., Шишкова Н. Л. Контроль: незалежний, внутрішній, державний: навчальний посібник. у 2 ч. Ч. 1. Незалежний аудиторський та внутрішньогосподарський контроль. Дніпро: НГУ, 2017. 182 с.
60. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення: 16.03.2025).
61. Податкова пастка для української економіки. URL: <https://uifuture.org/publications/podatкова-pastka-dlya-ukrayinskoyi-ekonomiku>(дата звернення: 16.03.2025).
62. Податкова система: конспект лекцій. Навчальний посібник для студ. спеціальності 051 «Економіка» КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад: Гречко А.В.

- Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 119 с.
63. Податкове планування та основи податкової оптимізації: навчальний посібник. Я. В. Самусевич, А. В. Височина. Суми: Сумський державний університет, 2021. 344 с.
64. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 р. №2755-VI. Дата оновлення: 25.02.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 05.04.2025).
65. Податок на додану вартість: особливості адміністрування і відшкодування. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/07/Eksplei-ner61>. (дата звернення: 16.03.2025).
66. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану №2260-IX від 12.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2260-20#Text> (дата звернення: 04.04.2025).
67. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України №996-XIV від 16 лип. 1999 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 04.04.2025).
68. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану: Закон України від 03.03.2022 № 2118-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text> (дата звернення: 04.04.2025).
69. Роева О. С. Аналіз фінансового стану підприємств. *Молодий вчений*. 2018. №5(1). С. 323-327.
70. Сидоренко Р. В. Визначення сутності податку на додану вартість та перспективи його розвитку. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. В. 11. Ч.1. 2014. 234-240 с.
71. Ходикіна А. А., Бурковська А. В. Актуальні тенденції обліку розрахунків з податку на додану вартість. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. С. 1196-1199.

72. Чирва А. А. Удосконалення облікової політики підприємства в частині обліку ПДВ. *Облік і фінанси*. 2015. №4. 67-71 с.
73. «BAS Бухгалтерія»: автоматизація економічних процесів. навчальний посібник. Т. Демченко; МОН України, Уманський держ пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань: Візаві, 2022. 185 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

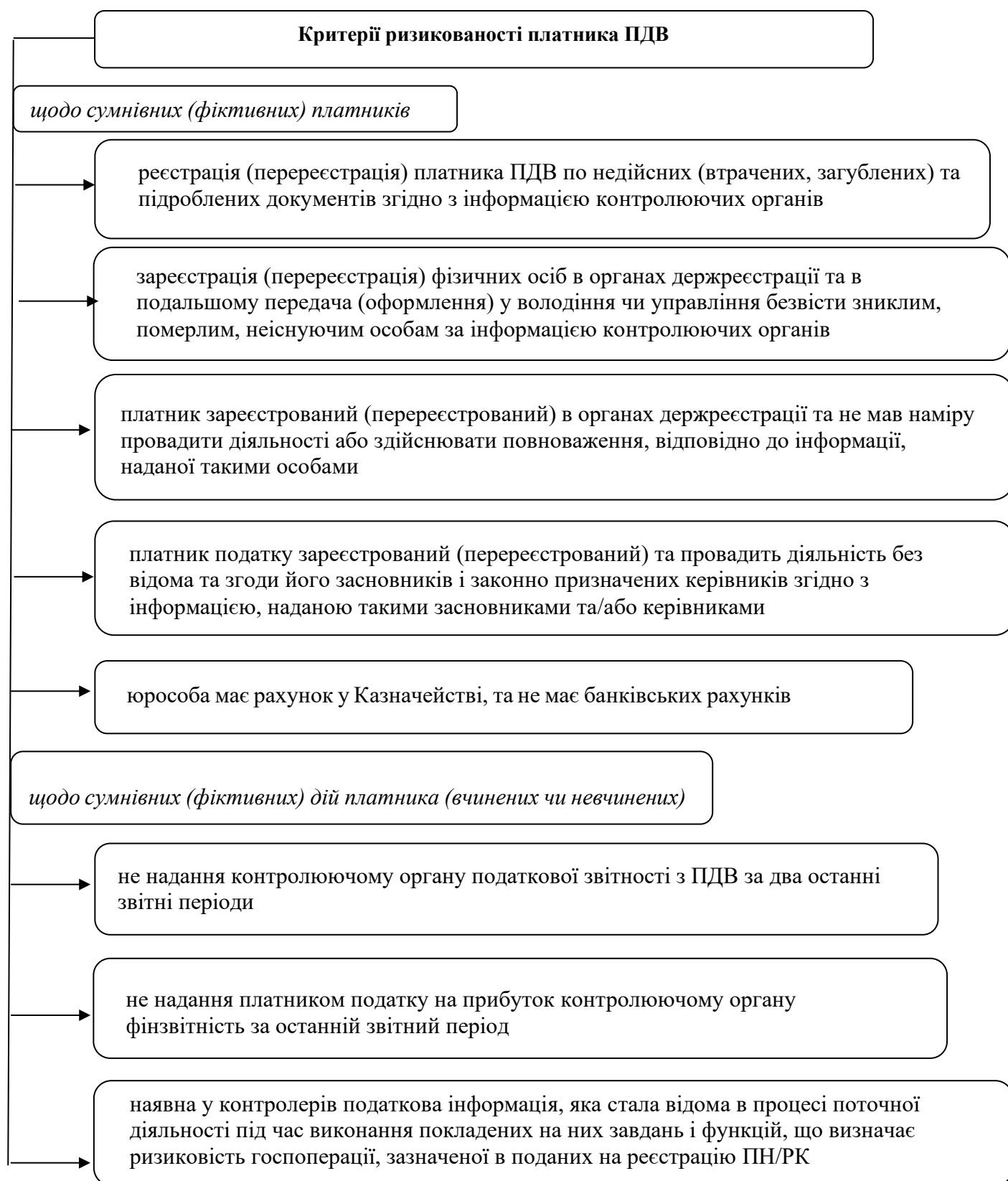

Рисунок А. 1 – Критерії ризикованості платника ПДВ

Джерело: побудовано автором на основі [31]

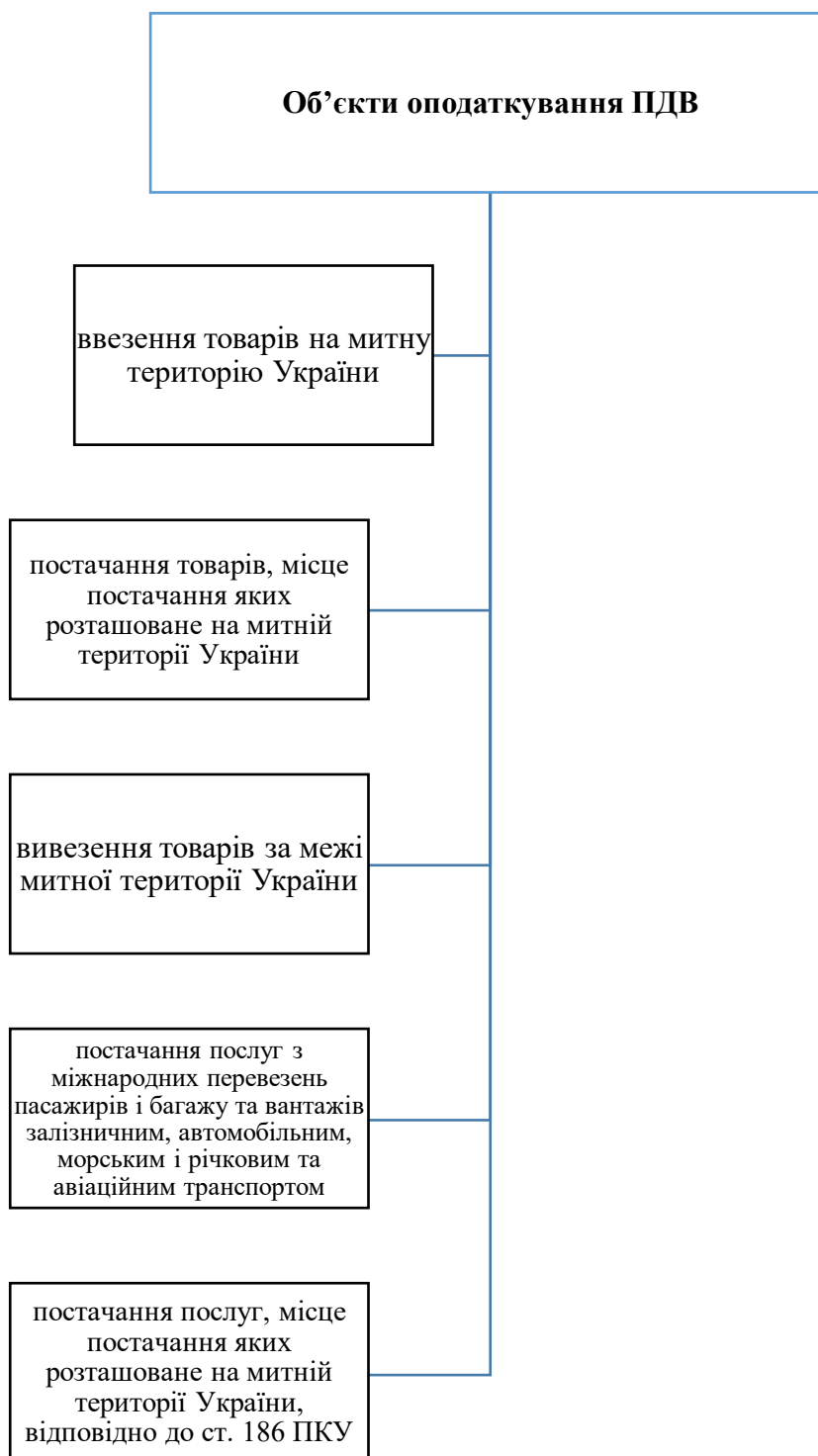

Рисунок Б. 1 – Об'єкти оподаткування ПДВ

Джерело: побудовано автором на основі [31]

ДОДАТОК В

Таблиця В.1 – Методичний інструментарій внутрішнього контролю розрахунків за ПДВ

Контрольна процедура	Мета	Інформаційне забезпечення	Методичні прийоми та способи контролю
Попередній контроль розрахунків за ПДВ			
Перевірка наявності у контрагента чинної реєстрації платником ПДВ	Недопущення неправомірного визнання податкового кредиту з ПДВ	Дані про платників ПДВ в реєстрі	Нормативно-правова перевірка
Поточний контроль розрахунків за ПДВ			
Перевірка реєстрації податкової накладної	Обґрунтування права на визнання податкового кредиту з ПДВ	Податкові накладні або інші документи, передбачені пп. 201.11-201.12 ст. 201 ПКУ, Довідка або квитанція про реєстрацію податкової накладної в єдиному реєстрі податкових накладних	Інвентаризація (перевірка фактичної наявності документа). Формальна, нормативно-правова, арифметична перевірка
Наступний контроль розрахунків за ПДВ			
Перевірка правильності визнання та відображення в системі бухгалтерського обліку податкового зобов'язання з ПДВ	Попередження невідображення в повному обсязі податкового зобов'язання з ПДВ	Декларація з ПДВ, Податкові накладні, документи, що засвідчують рух грошей та товарно-матеріальних цінностей	Логічна, арифметична, нормативна, формальна, взаємна перевірка
Перевірка правильності визнання та відображення в системі бухгалтерського обліку податкового кредиту з ПДВ			
Перевірка правильності відображення в системі бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом за звітний період	Попередження невчасного погашення податкового зобов'язання з ПДВ	Декларація з ПДВ, платіжні інструкції, виписки банку	Арифметична, нормативна, формальна, взаємна перевірка

Джерело: побудовано автором на основі [26]

ДОДАТОК Д

Таблиця Д.1 – Програма перевірки бухгалтером правильності нарахування та сплати податку на додану вартість

Мета перевірки	Завдання перевірки	Перелік процедур	Докази	Метод перевірки	Період	Примітки
Впевнитись у відповідності ведення обліку ПДВ законодавству	Перевірити чи відповідає облік ПДВ нормативам, що зазначені у наказі про облікову політику	Перевірити відповідність ведення обліку ПДВ законодавству	Наказ про облікову політику	Документальний		
Впевнитись у правильності визначення податкового кредиту	Перевірити правильність заповнення податкової накладної та розрахунку податкового кредиту	Перевірити правильність визначення податкового кредиту	Податкові накладні	Документальний, арифметичний, формальний, вибірковий		
Впевнитись у правильності визначення податкового зобов'язання	Перевірити правильність заповнення податкової накладної та розрахунку податкового зобов'язання	Перевірити правильність визначення податкового зобов'язання	Податкові накладні			
Впевнитись у правильності складання декларації з ПДВ	Перевірити правильність заповнення декларації з ПДВ	Перевірити правильність складання декларації з ПДВ	Декларація з ПДВ	Документальний, формальний, арифметичний		
Впевнитись у правильності подачі декларації з ПДВ	Перевірити відповідність подачу декларації з ПДВ встановленим термінам	Перевірити правильність подачі декларації з ПДВ	Декларація з ПДВ			
Впевнитись у правильності нарахування ПДВ до бюджету	Перевірити правильність розрахунку ПДВ до сплати у бюджет	Перевірити правильність нарахування ПДВ до бюджету	Декларація з ПДВ	Документальний, арифметичний, вибірковий		
Впевнитись у правильності сплати ПДВ до бюджету	Перевірити відповідність суми розрахунку сумі сплати ПДВ до бюджету	Перевірити правильність сплати ПДВ до бюджету	Виписка банку, платіжне доручення	Документальний, формальний, арифметичний		

Джерело: побудовано автором на основі [26]

Додаток Ж

Додаток 1
до Національного положення (стандарту) бухгалтерського
обліку 1
«Загальні вимоги до фінансової звітності»

Підприємство ТОВ УАТ
Територія _____
Організаційно-правова форма господарювання _____
Вид економічної діяльності _____
Середня кількість працівників¹ _____
Адреса, телефон _____

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ
за КОАТУУ
за КОПФГ
за КВЕД

КОДИ		
		01

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма № 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

x

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2023 р.**

Форма № 1 Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	230,1	235,8
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010	1865,2	1999,0
первісна вартість	1011	2080,0	2229,2
знос	1012	(214,8)	(230,2)
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090	60,9	0
Усього за розділом I	1095	2156,2	2234,8
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	2165,2	2238,5
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3968,9	4008,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135		
1	2	3	4
у тому числі з податку на прибуток	113		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160	91776,2	90945,3
Гроші та їх еквіваленти	1165	390,0	383,0
Витрати майбутніх періодів	1170		

Продовження додатку Ж

1	2	3	4
Інші оборотні активи	1190	7539,8	8299,4
Усього за розділом II	1195	105840,1	105874,3
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	107996,3	108109,1
Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	100000,0	100000,0
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415	4,7	4,7
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	7089,3	7198,4
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495	107094,0	107203,1
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515	35,2	36,5
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	35,2	36,5
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:	1610		
довгостроковими зобов'язаннями			
товари, роботи, послуги	1615		
розрахунками з бюджетом	1620		
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	625		
розрахунками з оплати праці	1630		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	867,1	869,5
Усього за розділом III	1695	867,1	869,5
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1700		
	1900	107996,3	108109,1

Керівник

Головний бухгалтер

¹ Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Додаток К

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1
«Загальні вимоги до фінансової звітності»

Дата (рік, місяць, число)

Підприємство ТОВ _____

УАТ _____

Територія _____

Організаційно-правова форма господарювання _____

Вид економічної діяльності _____

Середня кількість працівників¹ _____

Адреса, телефон _____

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма № 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

КОДИ	
	01

x

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2024 р.**

Форма № 1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	235,8	335,4
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010	1999,0	2403,4
первісна вартість	1011	2229,2	2162,1
знос	1012	(230,2)	(241,3)
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090	0	
Усього за розділом I	1095	2234,8	2738,4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	2238,5	4850,0
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	4008,1	5508,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135		
1	2	3	4
у тому числі з податку на прибуток	113		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160	90945,3	84945,4
Гроші та їх еквіваленти	1165	383,0	216,0
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	8299,4	14355,4
Усього за розділом II	1195	105874,3	109875
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	108109,1	112613,4

Продовження додатку К

1	2	3	4
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	100000,0	100000,0
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415	4,7	4,7
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	7198,4	10378,2
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495	107203,1	110382,9
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515	36,5	46,8
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	36,5	46,8
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615		
розрахунками з бюджетом	1620		
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	625		
розрахунками з оплати праці	1630		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	869,5	2183,7
Усього за розділом III	1695	869,5	2183,7
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	108109,1	112613,4

Керівник

Головний бухгалтер

¹ Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет обліку та податкового менеджменту

**ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ
91-ї щорічної студентської наукової конференції**

**«ІННОВАЦІЙНІ ПРОЄКТИ
ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ
ТА КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ»**

15 квітня – 19 травня 2024 р.

Парфененко Оксана Олександрівна Форензик-діагностика для попередження зловживань та забезпечення стійкого розвитку компанії	40
Прокопець Олександра Павлівна Облік дебіторської заборгованості підприємств в умовах економічного відновлення України	42
Тарасенко Антоніна Сергіївна Облік власного капіталу підприємства в умовах економічного відновлення в Україні.	44
Трохименко Анна Володимирівна Етичні аспекти використання штучного інтелекту в сфері бухгалтерського обліку та податкового менеджменту	47
Ульянченко Євген Віталійович Формування електронної звітності: проблеми та шляхи їх вирішення	49
Чакур Анна Сергіївна Цифровізація обліку виробничих ресурсів	51

КАФЕДРА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

ПЛАТФОРМА ОБЛІК, ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ, АНАЛІЗ ТА ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ

Абрамова Валерія Андріївна Перспективи оподаткування діяльності ІТ – компаній в режимі Дія Сіті	53
Горбач Людмила Сергіївна Tax planning in the system of business security	55
Кабанець Аліна Володимирівна Оподаткування діяльності підприємств роздрібною торгівлі.	57
Кубрак Євгенія Олександрівна Суть та різновиди податкових пільг	59
Кулага Роман Олександрович Система оподаткування діяльності гірничовидобувних підприємств та шляхи її удосконалення . .	60
Купчишина Алевтина Володимирівна Національна оцінка ризиків у сфері ПВК/ФТ за методологією світового банку	62
Луферова Олена Вікторівна Шляхи удосконалення оподаткування діяльності підприємств авіапромисловості.	64
Михайліченко Валерія Миколаївна Проблемні аспекти аналізу виконання бюджетних програм розпорядниками бюджетних коштів місцевих бюджетів	66
Пухта Вікторія Юріївна Перспективи оподаткування підприємств автомобільної промисловості	68
Романенко Максим Олександрович Напрями розвитку застосування програмно-цільового методу в системі бюджетного планування .	69
Трохименко Анна Володимирівна Використання новітніх технологій для ефективного функціонування системи фінансового моніторингу	72
Шаповал Олександр Олександрович Оподаткування діяльності лікарняних закладів в контексті запровадження Національної стратегії доходів	73
Шахрай Анна Олександрівна Вплив стандартів FATF на систему фінансового моніторингу України	75
Янцевич Тетяна Юріївна Важливість ідентифікації бенефіціарного власника в системі фінансового моніторингу	77

**ПЛАТФОРМА
ОБЛІК, ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ, АНАЛІЗ ТА ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ
В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ**

Абрамова В. А.

«Облік і оподаткування», 3 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри податкового

менеджменту та фінансового моніторингу Федорченко О.Є.

**ПЕРСПЕКТИВИ ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІТ – КОМПАНІЙ
В РЕЖИМІ ДІЯ СІТІ**

Дія Сіті – це особливий правовий режим діяльності ІТ компаній в Україні. Робота над удосконаленням законодавчого підґрунтя діяльності таких компаній постійно триває. З 1 січня 2022 року набрав чинності Закон України № 1946-ІХ від 14.12.2021 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні».

КВЕД (Класифікатор видів економічної діяльності) передбачає певний набір видів діяльності, якими може займатися айті-компанія в Дія Сіті:

62.01 Комп'ютерне програмування.

62.02 Консультування з питань інформатизації.

62.03 Діяльність із керування комп'ютерним устаткуванням.

62.09 Інша діяльність у сфері інформаційних технологій і комп'ютерних систем.

63.11 Оброблення даних, розміщення інформації на веб-вузлах і пов'язана з ними діяльність.

63.12 Веб-портали.

63.99 Надання інших інформаційних послуг, н.в.і.у

58.29 Видання іншого програмного забезпечення

58.21 Видання комп'ютерних ігор

74.10 Спеціалізована діяльність із дизайну

70.22 Консультування з питань комерційної діяльності й керування

70.21 Діяльність у сфері зв'язків із громадськістю

73.11 Рекламні агентства

73.12 Посередництво в розміщенні реклами в засобах масової інформації

74.90 Інша професійна, наукова та технічна діяльність, н.в.і.у.

Законом передбачається запровадження низки заходів щодо стимулювання розвитку ІТ-індустрії, зокрема, спеціального режиму оподаткування резидентів Дія Сіті – ІТ-компаній, що відповідатимуть передбаченим Законом України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» вимогам та будуть включені до спеціального реєстру, ведення якого здійснюватиме Мінцифри [2].

Щоб стати резидентом Дія Сіті, ваша компанія має відповідати таким критеріям:

Вона має здійснювати діяльність у сфері ІТ, зокрема, комп'ютерне програмування, консультування з питань інформатизації, діяльність із керування комп'ютерним устаткуванням, видання комп'ютерних ігор та іншого програмного забезпечення, освітню діяльність у галузі інформаційних технологій, надавати послуги, пов'язані з обігом віртуальних активів, тощо.

Частка доходу від продажу вищеперелічених ІТ послуг має бути не нижче 90 % від суми загального доходу. Цей критерій має бути виконаний за результатами перших трьох місяців діяльності компанії після її реєстрації резидентом Дія Сіті та за результатами кожного року.

Середньооблікова кількість працівників та гіг-спеціалістів (це особлива форма залучення фахівців на підставі спеціального цивільно-правового договору – гіг-контракту) має бути не менше, ніж дев'ять осіб.

Розмір середньомісячної винагороди працівників компанії та гіг-спеціалістів має бути не нижче, ніж 1200 євро (йдеться про гривневий еквівалент цієї суми) [3].

Заявник може вибрати спеціальний режим оподаткування та сплачувати 9 % податку на прибуток:

- з виплати дивідендів;
- з виплати процентів на користь нерезидентів;
- з безоплатного надання майна нерезиденту Дія Сіті, що сплачує податок на спецрежимі;
- з виплат, які отримують від інвестиційної діяльності в об'єкти, що знаходяться за межами території України та з інших операцій.

За загальним режимом оподаткування, компанія буде сплачувати 18 % з прибутку.

Компанії, які сплачують податок на прибуток за ставкою 9 % не зможуть співпрацювати з ФОП-платниками єдиного податку у повному обсязі. З 2024 року витрати резидентів Дія Сіті на ФОПів, які сплачують єдиний податок не мають перевищувати 50 %, а з 2025 року – 20 %. Компанії-резиденти Дія Сіті, що сплачують податок на прибуток на загальних підставах – 18 %, з лімітом доходу до 40 млн грн на рік зможуть працювати з ФОП без обмежень протягом дії режиму.

За зниженою ставкою 5 % компанії режиму Дія Сіті сплачують податки з доходів фахівців у вигляді заробітної плати, авторської винагороди за створення службових творів чи перехід прав на службові твори. Також, сплачують військовий збір за ставкою 1,5 % та єдиний соціальний внесок – 22 % від мінімальної зарплати в країні. Знижена ставка застосовується до доходу, що не перевищує 240 тис. євро за календарний рік. Якщо в спеціаліста сума доходу буде перевищувати, то суму перевищення необхідно буде самостійно задекларувати та сплатити з неї податок на дохід за ставкою 18 % [4].

В питаннях позиціонування себе в очах майбутніх інвесторів як стабільної компанії, резидентство в «Дія Сіті» може стати аргументом. Без сумніву складно запевнити про успіх проекту, коли команда компанії представлена спеціалістами ФОП-ами, які з юридичної точки зору є незалежним у своїй діяльності і можуть у будь-який момент піти. Зауважимо, що цінні кадри для ІТ бізнесу є дійсно пріоритетним та дорогим питанням. Підготовка одного спеціаліста в залежності від рівня запитуваних навичок може займати від 1-го до 3-х років. Потенційної нестабільності команди можна позбавитися завдяки запропонованим умовам «Дія Сіті»: перевести ключових спеціалістів на умови гіг-контакту та договорів про утримання від вчинення конкурентних дій. На додаток, вступ до спеціальної економічної зони може мати наслідки у вигляді повної перебудови роботи компанії, переходу на принципи прозорості ведення бізнесу, а також переведення фінансових операцій на нові стандарти звітності. І усе це у сукупності може сформувати дійсно інвестиційно привабливу пропозицію від компанії, як для інвесторів, так і у випадках можливого виходу на IPO.

Проте ми маємо розуміти, що будь-які рішення щодо перспектив і рішень вступу ІТ компанії до «Дія Сіті» вимагає детального юридичного аудиту у кожному окремому випадку, особливо корпоративної структури.

Загалом аудит завжди має такий порядок дій:

- отримання від компанії документів згідно з встановленим переліком (внутрішніх нормативних документів, протоколів, звітів тощо);
- вивчення отриманих документів;
- проведення інтерв'ю (особистих співбесід) з ключовими представниками Компанії;

- розробка рекомендацій щодо ризиків і перспектив компанії для вступу в «Дія Сіті»[1].

Отже, можемо сказати, що режим «Дія Сіті» вважається одним з найкращих податкових режимів для компаній у галузі інформаційних технологій через: знижені ставки податків (9 % на прибуток компанії, 5 % на особисті доходи працівників); можливість набуття резидентства нещодавно створеній компанії та простий вихід з режиму; гнучкі трудові умови для залучення фахівців; створені юридичні механізми для збереження конфіденційної інформації та уникнення конкуренції. Резидентство в «Дія Сіті» може ставати аргументом для майбутніх інвесторів завдяки вимогам до прозорості ведення бізнесу здійснення фінансових операцій за певними стандартами звітності, що вимагає вільна економічна зона. При цьому перед прийняттям рішень щодо вступу до «Дія Сіті» має місце проведення відповідного юридичного аудиту компанії для визначення усіх ризиків, перспектив або плану дій для вступу.

Література

1. «Дія сіті». Чи є перспективи у статусі резидента? URL:<https://legalitgroup.com/diya-siti-chi-ye-perspektivi-u-statusi-rezidenta/>
2. Дія Сіті: переваги для ІТ-індустрії. URL:<https://cyp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/569106.html>
3. ЧИ ВАРТО ІТ КОМПАНІЇ БУТИ РЕЗИДЕНТОМ ДІЯ СІТІ? URL: <http://surl.li/uf1jf>
4. Дія-Сіті – один з кращих податкових режимів для ІТ-компаній URL: <http://surl.li/uf1ka>

Horbach L.S.

*«Accounting and taxation», 5 course,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
Scientific supervisor – Dr. Sc. (Economics), Professor of the
Department of Tax Management and Financial Monitoring Kryshstopa I.I.*

TAX PLANNING IN THE SYSTEM OF BUSINESS SECURITY

Tax planning is a vital component of any business strategy, playing a crucial role in ensuring financial stability, compliance, and long-term viability. However, its significance extends beyond mere financial management — it is deeply intertwined with the broader concept of business security.

Tax planning involves the strategic management of financial affairs to minimize tax liabilities while remaining compliant with applicable laws and regulations. It encompasses a range of activities, including assessing tax obligations, optimizing deductions and credits, structuring transactions, and leveraging incentives provided by tax laws. Effective tax planning requires a deep understanding of Tax Code, business operations, and economic factors impacting the organization [1].

Business security encompasses the protection of assets, continuity of operations, and resilience against internal and external threats. Tax planning intersects with this broader framework of security first of all by means of financial stability, as sound tax planning contributes to it by optimizing cash flow, reducing tax burdens, and maximizing profits. By minimizing tax liabilities, businesses retain more resources to invest in growth initiatives, debt reduction, or building reserves for unforeseen circumstances. This enhanced financial stability acts as a buffer against economic downturns, market volatility, or unexpected expenses, thereby bolstering the overall security of the enterprise.

Next important issue is regulatory compliance, as compliance with tax laws and regulations is fundamental to business security. Non-compliance can lead to severe penalties, legal repercussions, and reputational damage. Effective tax planning ensures adherence to regulatory requirements,